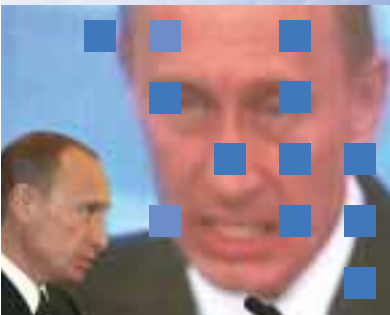

Årsmelding
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
2003

Innhold

■	■	■	2	Styret i 2003
	■	■	3	Innledning
		■	5	Resultatregnskap
	■	■	8	Avdeling for internasjonal politikk
■	■	■	13	Avdeling for Russlandsstudier
■		■	17	Avdeling for internasjonal økonomi
	■	■	21	Avdeling for utviklingsstudier
		■	25	Training for Peace
	■	■	28	Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf
■	■	■	30	Informasjonsavdelingen og formidlingen ved NUPI
■		■	34	NUPIs administrasjon
	■	■	36	Konferanser og seminarer 2003
	■	■	40	Doktorgrader
	■	■	43	Publikasjoner i 2003
		■	55	NUPIs medarbeidere i 2003
■				
■	■			

Styret i 2003

Faste medlemmer

Paul Chaffey (leder), administrerende direktør
Anne Lise Mellbye, konsulent
Elisabeth Berge, konserndirektør
Kari Vogt, førsteamanuensis
Kjetil M. Stuland, administrerende direktør

Per Botolf Maurseth, forsker
Pernille Rieker, forsker

Varamedlemmer

Helene Sjursen, forsker
Stein Kuhnle, professor

Personlige varamedlemmer

Vibeke L. Sand, konsulent
Tore Bjørge, forsker

Sverre Lodgaard, direktør [ex officio]

Formål

Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) har som formål å bidra til økt innsikt i mellomfolkelige spørsmål ved å drive forskning og utredning og ved å spre informasjon om internasjonale forhold. Instituttet skal selv bygge opp og vedlikeholde kompetanse på områder av sentral betydning for norsk utenrikspolitikk. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i alle faglige spørsmål.

Oppgaver

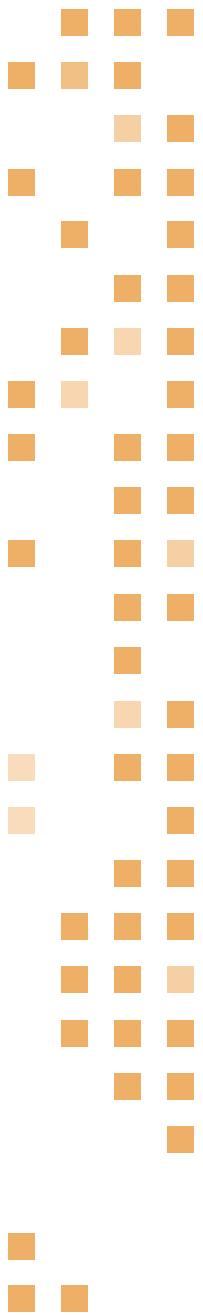
- ▼ selv ta initiativ til forskning og utredningsarbeid innenfor sitt ansvarsområde
- ▼ påta seg oppdrag fra offentlige myndigheter og private og offentlige organisasjoner
- ▼ formidle forskningsresultater og forskningsbasert informasjon både til særskilte brukergrupper og allmennheten

- ▼ gjennom samarbeid med aktuelle brukere bidra til at resultatene blir nyttiggjort i samfunnet
- ▼ gjennom samarbeid med norske og utenlandske forskningsinstitusjoner og fagmiljøer arbeide for et høyt faglig nivå, og medvirke til kompetanseutvikling og rekruttering

Serviceerklæring

- ▼ Alle forskningsprodukter og publikasjoner skal holde høy kvalitet og leveres til riktig tid
- ▼ NUPIs seminarer og kurs skal være av høy kvalitet. Skoleklasser på besøk skal tilbys et opplegg tilpasset deres nivå
- ▼ Henvendelser utenfra skal besvares raskt av person med riktig kompetanse. NUPI skal ha et døgnåpent tilbud via sine hjemmesider. Informasjonsavdelingen skal være tilgjengelig også utenfor arbeidstid

Innledning

Fra tid til annen skjer det begivenheter som bringer internasjonal politikk i nye spor. Berlinmurens fall i 1989 var en slik begivenhet, terrorangrepene mot USA 11. september 2001 en annen. Under den kalde krigen tok vi den internasjonale politiske orden – karakterisert ved en bestemt, stabil fordeling av makt i det internasjonale systemet – for gitt. Da den var over, bar politikere og forskere fortsatt på slike forestillinger. USAs tidligere president George Bush tok til orde for at den gamle orden måtte avløses av en ny.

Men den nye ordenen lot vente på seg. I stedet gikk diskusjonene høyt omkring en dynamisk orden i prosessertermer, under henvisning til globaliseringen. Et vesentlig trekk i dette nye verdensbildet var blant annet de ikke-statlige organisasjonenes økende betydning. Rio-konferansen om miljø og utvikling i 1991 var både tidsskille og triggermekanisme i denne forbindelse: NGOene hadde vært i vekst i lang tid, men av mange ulike grunner – IT-alderen og kommunikasjonsrevolusjonen ikke minst – demonstrerte de ved denne anledningen en større slagkraft enn tidligere og fikk ytterligere vind i seilene etterpå. Sammen med en rekke kriger, for det meste intrastatlige, var dette med på å prege 90-tallet. Så kom 11. september 2001, og vårt syn på internasjonal politikk endret seg på ny.

Det siste tiåret har vi med andre ord vært vitne både til dynamiske prosesser, nye aktørkonstellasjoner og sterke rystelser, men fortsatt ingen stabil fordeling av makt – med mindre det nå er i ferd med å etableres et distinkt og varig amerikansk imperium. USA har i dag en større andel av verdens samlede maktpotensial enn noen annen makt i historien, og har vist vilje til å bruke det i kjølvannet av 11. september, senest i krigen mot Irak i 2003.

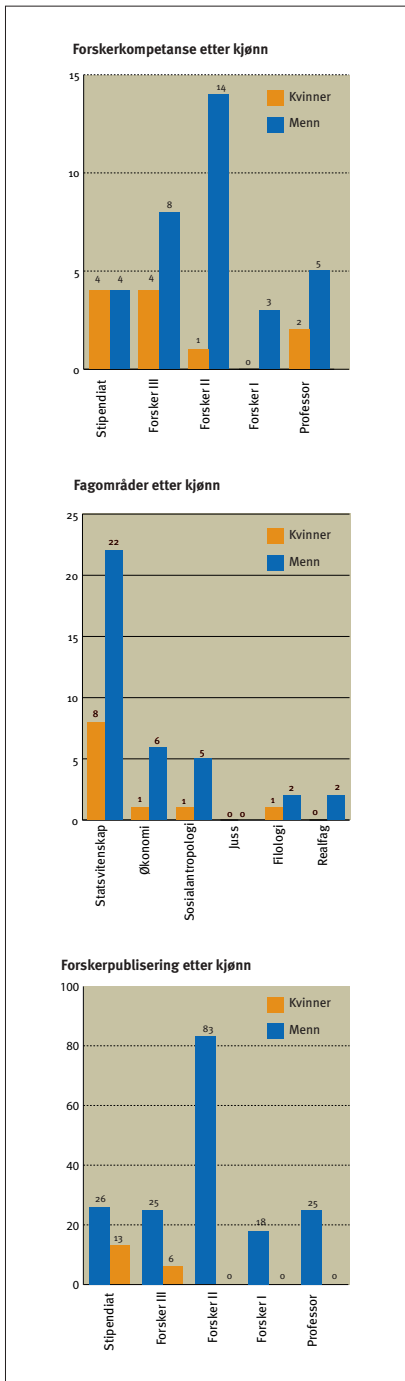
Fra 2003 fikk NUPI to nye strategiske instituttprogrammer. Det ene dreier seg om europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk i den internasjonale terrorismens tidsalder. Det andre bærer navnet Hegemoni og global politisk orden og følger blant annet den amerikanske imperiedebatten tett. Begge SIPene er avdelingsoverskridende, men har sine primære nedslagsfelt i Avdeling for internasjonal politikk, som ble etablert som en nydannelse i 2002. SIPene er også instituttoverskridende: Vi samarbeider med fagfeller andre steder slik regelverket for slike programmer tilsier.

Etter 11. september har også spredning av masseødeleggelsesvåpen kommet på den forskningsmessige og politiske dagsordenen igjen, og har ved NUPI resultert i flere publikasjoner og konferanser. Videre driver vi et konsortium om terrorismespørsmål sammen med Forsvarets forskningsinstitutt, hvor vi deler og drøfter forskningsresultatene med en serie brukerinstitusjoner, og vi har startet et nytt, større prosjekt sammen med Social Science Research Council i Washington som analyserer politiske bevegelser som i lang tid har praktisert voldelige strategier i sine respektive land, og som drøfter ulike måter å forholde seg til slike bevegelser på.

Kjernen i Avdeling for internasjonal økonomi knytter seg til det som kan kalles moderne næringsøkonomi – med grunnlag i nyere forskning om økonomisk vekst, internasjonal handel og teknologi og med fokus på virkningene av globalisering. I tillegg kommer kompetanse i institusjonell og politisk økonomi, som kaster lys over global styringsproblematikk.

Ved Avdeling for utviklingsstudier er forskningen konsentrert om bistand og styresett. Begge disse feltene inviterer til forskning i skjæringsflaten

mellom utvikling og sikkerhet. Tidligere ble disse spørsmålene behandlet hver for seg. Nå har de vokst seg sammen. Utviklingsforskningens grenser til tilstøtende områder – til internasjonale rammebetingelser, til øst og ikke bare sør, til demokratisering, statssammenbrudd, konflikt og krig og til flyktning- og innvandrings spørsmål i vårt eget samfunn – er blitt porøse.

Siden 1995 har også NUPI hatt en egen Russlandsavdeling. Avdelingen analyserer utviklingen av det russiske politiske systemet, sentrum–periferi-relasjoner og russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk – og har i det senere også beveget seg ut over Russlands grenser til det postsovjetske området i Kaukasus og Sentral-Asia.

Et annet tema av interesse for avdelingen er knyttet til grensedragninger og ressursutnyttelse i nord, hvor vi står foran enorme investeringer i olje og gass. Norge hevder råderett over 30 prosent av Europas samlede land- og sjøterritorium. Noen av våre folkerettskrav har imidlertid liten støtte. Russlandsavdelingen bidrar til kunnskap om disse spørsmålene ved å analysere russiske disposisjoner og russisk politikk i regionen.

I tillegg til avdelingene har NUPI også to prosjektenheter. Training for Peace (TFP) driver forskning og opplæring av personell i det sørlige Afrika med tanke på deltakelse i fredsoperasjoner. Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf analyserer spørsmål vedrørende samarbeid og konflikt i land som Iran, Irak og Saudi-Arabia.

NUPI satser på en kombinasjon av langsiktig kompetansebygging og oppdragsforsk-

ning for statlige og private aktører. Den langsiktige kompetansebyggingen blir blant annet ivaretatt av instituttets doktorgradsproduksjon. Instituttet hadde ved utgangen av 2003 17 medarbeidere i hovedstilling med doktorgrad, mens ni arbeidet med sine avhandlinger. Kompetansebyggingen gjenspeiles også i et jevnt nivå på den internasjonale publiseringen. I 2003 ble 16 artikler publisert i fagfellevurderte internasjonale tidsskrifter. NUPI legger vekt på samarbeid med andre forskningsinstitusjoner i inn- og utland og har blant annet et godt samarbeid med sine søsterinstitutter i Norden.

Siden starten i 1959 har NUPI hatt en særskilt forpliktelse både til å forske på utenrikspolitiske spørsmål og å dele sin kunnskap med allmennheten. NUPIs utstrakte informasjonsvirksomhet omfatter blant annet NUPIs bibliotek og NUPI-forlaget, som i 2003 ga ut rundt 35 titler i form av bøker, rapporter og notater – samt tre tidsskrifter og en artikkelserie. Det ble arrangert et 50-talls større og mindre seminarer og konferanser. Informasjonsavdelingen har ansvar for kontakten med pressen, skoleinformasjon og andre informasjons tiltak, yter bistand når NUPI-forskere publiserer på andre forlag og i andre tidsskrifter og har redaktøransvar for NUPIs nettsted. I tillegg kommer NUPI-forskernes bidrag i mediene når internasjonale begivenheter og kriser står på dagsordenen.

2003 ble preget av at instituttet skiftet adresse etter 15 år i Grønlandsleiret 25. Etter nærmere ett års arbeid kunne vi i desember 2003 flytte inn i nye og tidsmessige lokaler på C.J. Hambros plass 2, som var skreddersydd for våre behov både som arbeidsplass for et stort antall medarbeidere og for et institutt med mye publikumsrettet virksomhet.

Blant annet på grunn av flyttingen viser regnskapet for 2003 underskudd. Andre årsaker er at deler av forskningsvirksomheten ikke har nådd sine inntjeningsmål. Det er iverksatt tiltak med sikte på å bedre inntektsstrømmen fremover.

Med rundt 80 medarbeidere og tilknyttede er NUPI det største utenrikspolitiske instituttet i Norden. I 2003 ble det utført 69,8 årsverk ved instituttet.

Resultatregnskap

Resultatregnskap ¹	Note nr.	2003	2002	Noter til regnskapet
Driftsinntekter				
Basisbevilgning		15 513 000	14 931 000	Note 1: Regnskapet som avgis, følger i hovedsak prinsippene nedfelt i regnskapsloven og anbefalinger til god regnskapsskikk der hvor det er vesentlig for NUPIs aktiviteter.
Oppdragsinntekter		29 458 558	28 903 676	
Salgsinntekter		1 115 625	1 125 469	
Andre inntekter		96 543	48 080	
Sum driftsinntekter		46 183 726	45 008 225	
Driftskostnader				
Lønn og personalkostnader	4, 5	26 893 091	26 024 441	Note 2: Kostnader i forbindelse med eksternt finansierte prosjekter blir løpende belastet prosjektet. Prosjekter med utestående bevilgning er ført som eiendel i balansen. Disse prosjektene har fått sine løpende utgifter forskuttert av NUPI. Prosjektene totalbevilgning er vurdert til å være tilstrekkelig til å dekke både påløpte og forventede fremtidige kostnader forbundet med fullføring av prosjektene i henhold til kontrakt. Prosjekter som har mottatt forskuddsbevilgninger fra oppdragsgiver, er ført opp som gjeld i balansen. Saldo og eventuell restbevilgning er vurdert som tilstrekkelig til å dekke forventede fremtidige kostnader forbundet med fullføring av prosjektene.
Avskrivninger varige driftsmidler	3	83 303	72 699	
Andre driftskostnader		20 317 012	18 627 557	
Sum driftskostnader		47 293 406	44 724 698	
Driftsresultat		-1 109 680	283 528	
Finansinntekter og finanskostnader				
Finansinntekter		549	715	
Finanskostnader		74	87	
Sum finansinntekter og -kostnader		474	628	
Resultat før ekstraordinære poster		-1 109 206	284 156	
Ekstraordinære kostnader		307 526	287 595	
Årsresultat		-1 416 732	-3 439	
Disponering				
Overført til EK		-1 416 732	-3 439	
				Note 3: Varige driftsmidler
				IT-nettverk
				Anskaffelseskost pr 1.1 290 797
				+ tilgang i året 0
				- avgang i året 0
				Anskaffelseskost 31.12 290 797
				Akkumulerte avskrivninger 290 797
				Årets avskrivninger 72 700
				Bokført verdi 31.12 0
				Prosentsats for avskrivninger 25%

Resultatregnskap [forts.]

Balanse	Note nr.	31.12. 2003	31.12. 2002	Noter til regnskapet
Eiendeler				
Inventar	3	625 582	0	Note 3: Varige driftsmidler [forts.]
It-nettverk	3	0	72 700	Inventar
Kundefordringer		1 725 286	2 300 535	Anskaffelseskost pr 1.1
Utestående bevilg. prosjekter	2	2 103 611	3 471 486	+ tilgang i året
Fordringer ansatte		185 171	127 774	- avgang i året
Kasse og bankinnskudd		14 305 738	8 223 332	Anskaffelseskost 31.12
Sum Eiendeler		18 945 388	14 195 827	636 185
				Akkum. avskrivninger
Egenkapital				Årets avskrivninger
Egenkapital 01.01.		2 771 020	2 774 460	Bokført verdi 31.12
Årets resultat		-1 416 732	-3 440	
Egenkapital 31.12.		1 354 288	2 771 020	
				Prosentsats for avskrivninger
				20%
Gjeld				Note 4: Lønnskostnader
Leverandørgjeld		2 495 514	591 718	Lønnskostnader består av følgende poster:
Skyldig skattetrekk og andre trekk		937 163	995 315	
Skyldige offentlige avgifter		913 337	701 231	2003
Skyldig feriep. og arb.g.avg. av feriep.		2 540 633	2 422 871	2002
Annen kort.gjeld		5 130	290 600	Lønninger
Forskudd på bevilg. prosjekter	2	10 699 323	6 423 072	Arbeidsgiveravgift
Sum Gjeld		17 591 100	11 424 806	Pensjonskostnader
				Andre oppgavepl.
Sum Egenkapital og Gjeld		18 945 388	14 195 827	lønnskostnader
				Andre pers.kostnader
				Sum lønnskostn.
				26 893 091
				26 024 441
				Gjennomsnittlig antall ansatte
				59
				62
				Note 5: Ytelser til ledende personer
				Lønn og andre godtgjørelser til direktør
				utgjorde i 2003 kr 570 000.
				Det er utbetalt kr 29 475 i styrehonorar.

Anne Lise Mellbye

Kari Vogt

Elisabeth Berge

Per Botolf Maurseth

Kjetil M. Stuland

Pernille Rieker

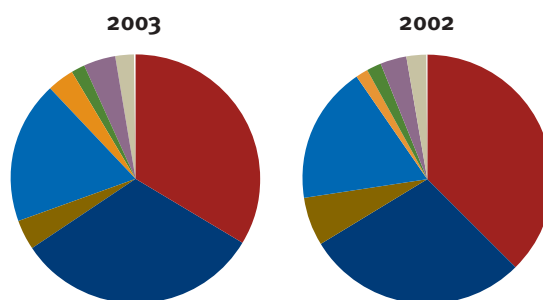

Sverre Lodgaard, direktør

Paul Chaffey, leder

Fordeling av inntekter

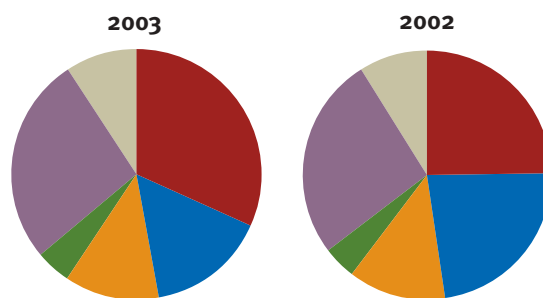

Totalt: ca. 46,18 mill. kr.

Totalt: ca. 45,01 mill. kr.

	2003	2002
Basisbevilgning	33,6 %	33,2 %
Utenriksdepartementet	32,0 %	32,3 %
Forsvarsdepartementet	3,9 %	4,8 %
Norges forskningsråd	18,5 %	18,8 %
Andre departementer	3,5 %	1,7 %
Norsk næringsliv	1,8 %	1,6 %
Utlandet	4,1 %	5,0 %
Salg	2,4 %	2,5 %
Andre inntekter	0,2 %	0,1 %

Fordeling av basisinntekter

Basisbevilgning i alt:
15, 513 mill.

Basisbevilgning i alt:
14, 931 mill.

	2003	2002
Egeninitiert forskning	31,7 %	24,8 %
SIP 1+2	15,4 %	22,9 %
Kompetanseutvikling	12,2 %	12,7 %
Kvalitetssikring	4,5 %	4,3 %
Publisering og formidling	26,9 %	26,5 %
Bibliotek	9,2 %	8,9 %

Avdeling for internasjonal politikk

Avdeling for internasjonal politikk ble opprettet sommeren 2002 og er NUPIs største. Avdelingen forsøker å holde et helhetlig blikk på de viktigste utviklingstrendene i internasjonal politikk, blant annet ved å se på sammenhengene mellom det regionale og det globale nivå og ved å legge til grunn en bred forståelse for hva sikkerhet og internasjonal politikk betyr i en globalisert virkelighet. Videre søker avdelingen å sikre at forskningen både er *teoriorientert* og i noen grad *teoriutviklende* samtidig som den retter seg inn mot konkrete, nåtidige problemstillinger.

Virksomheten i 2003

Irak-krisen preget avdelingen gjennom det meste av 2003, først i forbindelse med opptakten til krigen, herunder krisene i FN og NATO, selve krigens gang våren 2003, og deretter ettervirkningene så vel i Irak og regionen som for det internasjonale systemet.

Videre holdt avdelingen løpende fokus på situasjonen på Balkan, i Afghanistan og i det sørlige Afrika, krigen mot terror, generell forsvarsdebatt, utviklingen i FN og NATO samt utviklingen av sikkerhets- og utenrikspolitikken i EU.

Avdelingen hadde i 2003 totalt 34 medarbeidere. Avdelingen bidrar til å utdanne forskere ved å ha doktorgradsstipendiater og til enhver tid fire studentstipendiater.

Avdelingen har opprettet fire temagrupper for å samordne forskningen rundt avdelingens fire prioriterte hovedområder. Alle avdelingens forskere deltar i minst én, oftest i flere av disse gruppene. Temagruppe 1 (Europa) og 4 (Hegemoni) er samtidig kjernen i de avdelingsovergrepene strategiske instituttprogrammene ved NUPI. Fremstillingen vil i det følgende følge temagruppeinndelingen.

Temagruppe 1

[Europeisk og transatlantisk sikkerhet]

Kjernen i temagruppens arbeid er knyttet til et NFR/UFD-finansiert strategisk instituttprogram (SIP) om europeisk sikkerhetspolitikk etter 11. september (Europa-SIPet). SIPet har et nært samarbeid med et tilsvarende program ved Institutt for fredsforskning (PRIO). SIPet ble igangsatt i 2003, og forskningen er konsentrert rundt tre hovedområder:

- ▼ Transatlantiske forhold
- ▼ EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk – institusjoner og medlemsstater
- ▼ Nye tilnærminger til sikkerhetskonseptet – trusler og instrumenter

Europa-SIPet har en fast seminarrekke på gruppens temaområde, der eksterne og interne forskere presenterer sin forskning.

Gruppen hadde i 2003 flere bokutgivelser, blant annet *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU* – om EU som sikkerhetspolitisk aktør. «Tenketank Europa» var et prosjekt som munnet ut i fem rapporter, med det mål å skrive en oversiktlig og balansert rapport om Norges alternativer i forholdet til EU (EØS +, sveitsisk løsning, frihandelsavtale eller medlemskap). Prosjektet ble møtt med stor interesse, og flere NUPI-medarbeidere har bidratt med forelesninger og på annen måte i ulike fora i forlengelse av disse rapportene.

Bush-revolusjonen i amerikansk utenrikspolitikk er et bokprosjekt som tar for seg hva som skjer etter den siste krigen i Irak. Spørsmål som drøftes, er hva krigen har å si for USAs rolle i internasjonal politikk og hvilke drivkrefter som ligger bak USAs utenrikspolitikk. Boken ble ferdig-

skrevet i 2003, men først utgitt i 2004 (Svein Melby).

Temagruppens medlemmer er tilknyttet det europeiske samarbeidsprosjektet «Bridging the Accountability Gap in European Security and Defence Policy (ESDP Democracy)». Dette er et femårig, delvis EU-finansiert nettverksprosjekt, og avdelingen dekker spørsmål som «Det militære Europa», demokratiteori og «Democratic accountability of ESDP in the Swedish parliament».

Grupeleder Pernille Rieker fullførte høsten 2003 sin doktorgradsavhandling om endret nordisk sikkerhetsidentitet, med disputas i 2004. Andre doktorgradsprosjekter blant gruppens medlemmer omhandler nordisk forsvarsdiskurs, EU og minoritetspolitikk i postkommunistiske søkerland og konflikt dimensjoner i transatlantiske relasjoner.

NUPI ble i 2003 også trukket inn i et større alleuropeisk policy-forskningsprosjekt kalt «Global Europe» i nært samarbeid med the Foreign Policy Centre i London og Open Society Institute i Brussel. Espen Barth Eide representerer NUPI i dette prosjektet.

Temagruppe 2 **[FN-programmet]**

Irak-krisen har medført at mange etablerte sannheter om internasjonal politikk igjen er oppe til debatt. Dette vil ha konsekvenser for FN og det øvrige multilaterale systemet på så vel strategisk som operasjonelt nivå. I 2003 fokuserte FN-programmet på krigers endrede dynamikk og det endrede sikkerhetspolitiske landskapet. Her har spørsmål om hvordan politikk legitimeres og normer utvikles, vært viktig. FN-systemets struktur og funksjoner har stått i sentrum, men også andre organisasjoners bidrag til kollektiv sikkerhet, særlig NATO og EU, har vært kontinuerlige studieobjekter. Videre har FN-programmets forskere fokusert på fredsoperasjoner, forholdet mellom sikkerhet og utvikling (reform av sikkerhetssektoren i særdeleshet), militærmakt og andre former for makt, forholdet mellom kjønn og konflikt, osv.

Med det formål å samle kunnskap og erfaringer om Norges periode i FNs sikkerhetsråd i 2001–2002, arrangerte avdelingen i 2003 to konferanser, en i Danmark og en i Oslo i samarbeid med UD og FN-sambandet.

Flere av FN-programmets forskere er orientert mot folkerettslige problemstillinger, det være seg mandatdiskusjonen rundt intervensjoner, krigsforbrytelser og strafferettsforfølgningen etter krig og konflikt. Sammen med FN-sambandet arrangerte gruppen videre et større seminar med tittelen «Folkeretten på vandring – før, under og etter krigen i Irak».

De siste årene har det norske forsvaret vært engasjert fra Gibraltar i sørvest, via Middelhavet og Afghanistan til Manas-basen i Kirgisistan i øst. Samtidig som deltakelsen i NATO- og koalisjonsledede operasjoner er blitt styrket, er Norges nei til deltakelse i Kongo symptomatisk for en utvikling hvor bidrag til tradisjonelle fredsoperasjoner i regi av FN er blitt kraftig redusert. Er denne utviklingen et resultat av et utenrikspolitisk linjeskifte, eller er det snarere slik at det avdekkes en real- og nøytralitetspolitisk tradisjon og holdning som tilpasser seg vekslende rammebetingelser? Denne diskusjonen danner bakgrunnen for Militærmaktseminaret 2003. Formålet var å belyse militærmaktens rolle og funksjon som politisk instrument i en historisk epoke hvor globalisering danner den dominante forestillingsrammen for utformingen av vår sikkerhets- og forsvarspolitik, og seminaret ble arrangert for femte året på rad sammen med Forsvarets stabsskole.

Avdelingen er opptatt av å opprettholde et bredt nasjonalt og internasjonalt kontaktnett. I 2003 samarbeidet den særlig med International Peace Academy (IPA) i New York om FN og det multilaterale systemet, med FNs Department for Peacekeeping Operations (DPKO) og deres Best Practices Unit (BPC) vedrørende lærdommer fra fredsoperasjoner og nye utfordringer, og med Center for International Cooperation ved New York University om hvordan endring av multilaterale sikkerhetsorganisasjoner (FN, NATO, EU, osv.) påvirker ulike regioners utvikling og vice versa.

Fra høsten 2003 er FN-programmet engasjert i arbeidet knyttet til det høynivåpanel som FNs generalsekretær har satt ned for å se på trusler, utfordringer og endring i en ny internasjonal situasjon («FN-reformpanelet»).

Temagruppe 3

[Terrorisme og internasjonal kriminalitet]

NUPIs temagruppe om terrorisme og internasjonal kriminalitet har i 2003 bestått av 20 personer ved NUPI som i varierende grad har deltatt i gruppens arbeid.

Fire personer har hatt dette som sitt hovedfelt (seniorforsker Tore Bjørge, doktorgradsstipendiat Morten Bremer Mærli, politistipendiat Signe Astrup Arnesen og vit.ass. Anders G. Romarheim). I tillegg har 16 andre NUPI-forskere (halvparten fra IP-avdelingen og resten fra andre avdelinger) hatt assosiert tilknytning til denne temagruppen fordi de arbeider med spørsmål som vedrører terrorisme og internasjonal kriminalitet (særlig korrupsjon).

Temagruppen har siden våren 2002 hatt et nært samarbeid med det andre hovedmiljøet for terrorismeforskning i Norge, nemlig FFI (og særlig Terra-prosjektet), formalisert gjennom «Konsortie-

um for forskning om terrorisme og internasjonal kriminalitet». På brukersiden i konsortiet deltar åtte institusjoner. De to forskergruppene har opprettet en felles kunnskapsbase om terrorisme og internasjonal kriminalitet på NUPIs hjemmeside. Det er også arrangert åtte seminarer for konsortie-medlemmene, med bidrag både fra egne forskere og internasjonale eksperter på feltet.

En hovedaktivitet for NUPIs temagruppe i 2003 var å arrangere en internasjonal ekspertkonferanse 9.–11. juni om «Root Causes of Terrorism» på oppdrag av UD og Statsministerens kontor. Sluttrapportene gav kunnskapsbasis for statsminister Bondeviks høynivåkonferanse om «Fighting Terrorism for Humanity» i New York 22. september. Ekspertkonferansen og sluttrapportene ble meget godt mottatt. Forskernes skriftlige bidrag danner utgangspunkt for en bok som nå er under utgivelse av Routledge, redigert av Bjørge. I

Hegemoni og global politisk orden

Forskningsprogrammet *Hegemoni og global politisk orden* søker å balansere to hovedmålsettinger: På den ene siden, å utforske spesifikke, aktuelle og samtidige utviklingstrekk i internasjonal politikk, i særlig grad knyttet til stormaktspolitikk i det internasjonale statssystemet. På den andre siden anlegger prosjektet en teoretisk og historisk tilnærming til hegemoni og globale makropolitiske utviklingstrekk. Denne forskningskomponenten er teoretisk.

Dessuten ligger det innenfor rammen av Hegemoniprogrammet å sammenstille systemiske utviklings-

trekk med regional og nasjonal utvikling. Med henblikk på europeiske forhold vil dette innebære analyser av forholdet mellom amerikansk sikkerhetspolitikk, den europeiske integrasjonsprosessen, NATOs utvikling og Norges posisjon i spennet mellom USA og Europa. Fra et mer globalt perspektiv vil forskningsfokuset være rettet mot de implikasjoner hegemoni og stormaktspolitikk har for utviklingen av og endringer i de normer som ligger til grunn for det internasjonale samfunnet, fortolkningen av folkeretten og FN-pakten, og stormaktspolitikkenes implikasjoner for den

internasjonale menneskerettighetsagendaen og statssuverenitetsprinsippet. Analyser av sammenhengen mellom makropolitisk systemiske endringer og nasjonal mikropolitisk utvikling vil også omfatte spørsmålet om hva stormaktsallianser, blant annet i tilknytning til USAs krig mot terrorisme, innebærer for regionale og interne konflikter og fredsprosesser.

Nærmere bestemt tar programmet utgangspunkt i følgende spørsmål:

1) Hva kjennetegner amerikansk militært hegemoni og hva slags form for internasjonal orden fremmes

gjennom amerikansk sikkerhetspolitikk?

2) I hvilken grad fører militært overherredømme til politisk hegemoni i betydningen evne til å definere regler og normer som er ordnende for det internasjonale samfunn, og hvilke spenninger avtegnes i statssystemet generelt og euro-amerikanske relasjoner spesielt?

3) På hvilken måte fremmes og legitimeres vestlige og amerikanske verdier, samfunnssystem og maktutøvelse av globale massemedier, og av spredningen av amerikanske kunnskapsmodeller og

t tillegg har Bjørge også utgitt tre artikler i internasjonale tidsskrifter og bøker, og en oppdragsrapport om terrortrusselen mot vannkraftdammer.

Mærli nærmet seg i 2003 slutføringen av sin doktorgradsavhandling om «Crude Nukes on the Loose? Preventing Nuclear Terrorism By Means of Optimum Nuclear Husbandry, Transparency, and Non-Intrusive Fissile Material Verification». I forbindelse med dette arbeidet publiserte han i 2003 fem artikler i internasjonale tidsskrifter og ett bokkapittel, samt tre NUPI-rapporter. Han har også vært aktiv i internasjonale ekspertgrupper innenfor sitt felt.

Arnesen har sammen med Bjørge (og Brynjar Lia fra FFI) startet opp et prosjekt med en bred gjennomgang og analyse av «Terrorisme og politisk vold – i Norge og mot Norge». Hun har også påbegynt en studie om «Organisert kriminalitet med utspring i Sørøst-Europa».

Christian Marius Stryken har også påbegynt prosjektet «NATO's New North Atlantic Sea Initiative: Energisikkerhet og kampen mot terror og sabotasje».

Avdelingen begynte høsten 2003 også å forberede et bokprosjekt om «Failed States, Terrorism and Organised Crime: Causes and Remedies», med bidrag fra en rekke NUPI-forskere, og med Bjørge og Eide som redaktører.

Temagruppe 4

[Hegemoniprogrammet]

Hegemoniprogrammet er et treårig forskningsprogram støttet av Norges forskningsråd som foregår på avdelingsnivå, og i samarbeid med NTNU.

NUPIs hegemoniprogram ble igangsatt ved inngangen til 2003. Dette strategiske programmet gjennomføres i samarbeid med blant annet NTNU

amerikansk kulturindustri?

4) Hvilke deler av amerikansk hegemoni blir utfordret av statlige og ikke-statlige aktører, og hvilke alternative ideologier og syn på internasjonal orden representeres av disse? 5) Er den rådende hegemoniske verdensorden først og fremst amerikansk, eller bør den snarere beskrives som vestlig? Vil det være ulike svar på dette spørsmålet avhengig av hvilken sektor man studerer?

Programmet har fire tematiske deler som stort sett tilsvarende spørsmålene som her er stilt:

Militært hegemoni. Området fokuserer på hvordan militær makt mobiliseres (internt eller gjennom allianser), på hvordan militærmakten brukes (krigføring versus stabiliseringsoperasjoner) og på hvordan militærmakten utvikles (tematikk knyttet til såkalte «Revolutions in Military Affairs»).

Politisk hegemoni. Området er en analyse av hvilken rolle USA har spilt for utviklingen av det internasjonale systemet siden 1918. Spesielt interessant er spørsmål knyttet til likhetene mellom amerikanske initiativ bak

en liberal orden basert på multilaterale systemer etter begge verdenskrigene og de nye ordnende prinsipper USA har stått for etter slutten på den kalde krigen. (Torbjørn Knutsen, NTNU, vil stå for store deler av forskningen på dette feltet).

Symbolisk hegemoni. Området fokuserer på tre former for symbolisk makt i internasjonal politikk: informasjonshegemoni (knyttet til globale massemedier), kunnskapshegemoni (tillegning av vitenskapelig kunnskap) og kulturelt hegemoni (knyttet til populærkulturelle uttrykksformer).

Hegemonikritikk. Studieobjektet her er kritikk mot det amerikanske, eller vestlige, hegemoniet. I utgangspunktet opereres det med tre kategorier hegemonikritikk: den absolutte, som avviser og utfordrer hegemoniets kjerneverdier; den relative, men interne, som utfordrer sentrale sider ved den økonomiske verdensorden; og den intrahegemoniske kritikk som først og fremst finnes i den transatlantiske debatt.

I 2003 startet programmet sin virksomhet, med publisering av oversiktsarbeider og review essays,

samt eksplorerende arrangementer. Samtidig ble grunnlaget lagt for videre arbeid, blant annet med originalpublikasjoner og konferanser. En større konferanse om «US Empire» med bred amerikansk deltakelse legges til november 2004. Arbeidet med en bok om norske utenrikspolitiske beslutningsprosesser under amerikansk hegemoni vil stå sentralt for gruppens arbeid, med publisering planlagt i 2005. En rekke andre delprosjekter er også under arbeid.

Hegemoniprogrammet ledes av Iver Neumann.

i Trondheim, og bygger på en bevilgning til strategisk instituttprogram. Hegemoniprogrammets forskningsfokus er nærmere presentert i egen tekstboks (se side 10 og 11).

Hegemoniprogrammet bygger sin virksomhet omkring et månedlig teoriseminar og en lesegruppe to ganger i måneden. Et SIP skal bygge ny ekspertise, og 2003 var i tråd med dette et år for publisering av oversiktsarbeider og review essays, samt eksplorative arrangementer. Programmet kom i 2003 med to allmennbokutgivelser, *Hva så, lille land? Essays om Norges alminnelighet* (Iver B. Neumann, Spartacus) og *Krigsdansen* (Henrik Thune, Cappelen). Halvard Leira har skrevet to review essays «An empire in many respects the most interesting in the world – amerikansk utenrikspolitisk tradisjon», *Internasjonal politikk* og «Bacardí. The Hidden War», *Millennium*. Disse bidragene ga flere større oppslag i mediene, og det ble også avholdt et seminar høsten 2003 under tittelen «Hva er USA i dag?»

Under denne gruppen ferdigstilte også Ole Jacob Sending sin doktorgradsavhandling «Politicians, Experts and the Dynamics of Learning: A Study of the Interaction Between Politics and Science in the Production of Consensus», og vil disputere i 2004.

Hegemoniprogrammets leder Iver Neumann er ellers, sammen med Halvard Leira, engasjert til å skrive utenriktjenestens historie i forbindelse med 100-årsjubileet i 2005.

Formidling

Avdelingen forestår en betydelig formidlingsvirksomhet, ikke minst overfor mediene, særlig i forbindelse med høyt profilerte internasjonale kriser som Irak-krigen.

Overfor mediene har avdelingen to roller. Man bistår med å skaffe bakgrunnsmateriale og kommentarer, og avdelingens forskere er aktive i den til enhver tid pågående samfunnsdebatt på sine respektive felter. På denne måten fulgte avdelingen Irak-krigen fra første stund: Før invasjonen gikk diskusjonen høyt om man hadde, eller burde ha, et mandat fra FNs sikkerhetsråd. Etter som krigen skred frem, startet diskusjonen om det er koalisjonen eller FN som bør lede overgangsstyret i Irak. Senere startet også diskusjonene om hvordan man skal hanskles med dem som har begått krigsforbrytelser – både på koalisjonens og irakisk side.

Annen utadrettet virksomhet gjenspeiler seg i foredragsvirksomhet, kronikkskriving, foredrag for skoleklasser som besøker NUPI osv. De mange allmennrettede bøkene som ble publisert, var ledd i vår formidlingsvirksomhet. Formidlingen til forskersamfunnet ivaretas gjennom artikler i fagfelleverderte tidsskrifter.

Leder Espen Barth Eide

Medarbeidere Signe Astrup Arnesen, Kamiran Aziz, Anja Kristin Bakken, Tore Bjørge, Walter Carlsnæs, Nina Græger, Vegard Hansen, Liv Høivik, Sverre Jervell, Halvard Leira, Janne Haaland Matlary, Svein Melby, Morten Bremer Mærli, Iver B. Neumann, Kari Osland, Pernille Rieker, Anders C. Sjaastad, Andreas Selliaas, Ole Jacob Sending, John Kristen Skogan, Eli Stamnes, Christian-Marius Stryken, Malin Tappert, Henrik Thune, Asle Toje, Torunn Lise Tryggestad, Hanne Ulriksen, Ståle Ulriksen, Brigit Vaage og Richard Youngs

Studentstipendiater Benjamin de Carvalho, Anders Romarheim, Niels Nagelhus Schia

Sivilarbeider Vebjørn Elvebakk

Avdeling for Russlandsstudier

Avdeling for Russlandsstudier er en av NUPIs to geografisk definerte avdelinger og utgjør det største enkeltstående miljøet for russlandsforskning i Norge. Avdelingen har ti ansatte og prioriterer langsiktig kompetansebygging og tverrfaglig tilnærming (statsvitenskap, historie, sosialantropologi, sosialøkonomi og juss).

Som det største miljøet innenfor sitt fagfelt i Norge tar avdelingen sikte på å fungere som et nasjonalt knutepunkt for russlandsforskning. Avdelingen koordinerer blant annet et nettverk for russlands- og østeuropaforskere i Oslo-regionen. Den har også i flere år hatt et institusjonalisert samarbeid med de to andre større forskningsmiljøene i Norge på dette området, henholdsvis FNI og FFI. Avdelingen har i sju år hatt løpende felles forskningsprosjekter med FNI, og i 2003 startet FNI og NUPI opp et treårig samarbeids-SIP om implementeringen av internasjonale regimer i Russland. Med FFI har den faglige utvekslingen blitt ytterligere styrket i 2003 gjennom en formell samarbeidsavtale.

Avdelingen er også opptatt av å utvide sin internasjonale kontaktflate. Et viktig element i kompetansebyggingen er deltakelse i internasjonalt forsknings samarbeid og nettverksbygging. Avdelingen har gjennom flere år hatt et utstrakt samarbeid med viktige forskningsmiljøer både i Russland og verden for øvrig. Avdelingen deltar i to ulike nordiske nettverk for russlandsforskning samt et nordisk-russisk nettverksprosjekt (finansiert av Nordisk Ministerråd).

Virksomheten i 2003

Forskningen ved Avdeling for Russlandsstudier faller i hovedsak innenfor fire kjerneområder:

Russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk

Forskning på russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk har siden avdelingen ble opprettet i 1995 vært et hovedsatsingsområde. De siste årene har mye av forskningen på dette feltet vært knyttet opp til russisk politikk vis-à-vis de forestående NATO- og EU-utvidelsene. I 2003 har dette blant annet resultert i rapporter om Russlands holdning til utviklingen av EU som sikkerhetspolitisk aktør (Geir Flikke), om det konseptuelle utgangspunktet for den russiske militærreformen (Jakub Godzimirski) og om Russlands nye, uoffisielle militærdoktrine (Godzimirski). I tillegg har Godzimirski arbeidet med flere prosjekter om relasjonene mellom Russland og NATO.

Som nevnt over, påbegynte avdelingen i 2003 også et samarbeids-SIP om implementeringen av internasjonale regimer i Russland. Prosjektet vil ta for seg utvalgte deler av de internasjonale menneskerettighetsforpliktelser som Russland har tatt på seg overfor Europarådet, OSSE og FN. Hovedansvarlig for dette prosjektet er Julie Wilhelmsen.

De bilaterale relasjonene mellom Russland og Norge vies naturligvis spesiell oppmerksomhet. I samarbeid med ECON, FNI og advokatfirmaet Wikborg & Rein er avdelingen i ferd med å gjennomføre et scenarieprosjekt hvor den ser på utviklingen i russisk del av Barentsregionen frem mot 2015. Godzimirski har her hatt ansvar for en rapport om russiske geopolitiske prioriteringer og deres konsekvenser for utviklingen av Nordvest-Russland som en internasjonal energiexportør. Hva Barentssamarbeidet angår, holder Cecilie Lille

på med en evaluering av samarbeidsprosjekter innenfor feltene kultur, økonomi og miljø. Jana Sverdljuk er dessuten i ferd med å starte opp et prosjekt om russiske kvinnelige immigranter i den nordiske del av Barentsregionen.

Institusjonalisering og konsolidering av Den russiske føderasjonen

Det andre hovedsatsingsområdet har vært knyttet til utviklingen av nye samfunnsinstitusjoner etter 1991. Oppløsningen av Sovjetunionen førte til en

oppblomstring av transisjonsstudier, hvor utviklingen i det postsovjetske området ble analysert i henhold til parametere utviklet for å studere overgangen fra diktatur til demokrati i Latin-Amerika. Et drøyt tiår senere viser det seg at en transisjon – overgang – til demokrati og markedsøkonomi verken er automatisk eller preget av linearitet. Gjennom studier av russisk politikk, institusjonsbygging og økonomi forsøker avdelingen å skape en bedre forståelse for hvordan de nye samfunnsstrukturene fungerer.

Prioriteringen av dette feltet har blant annet

Nasjonsbygging og verdifelleskap i Putins Russland

Et gjennomgående tema i russisk identitetsdebatt på 1990-tallet var spørsmålet om behovet for en ny russisk nasjonalidé. Det sovjetiske identitetsgrunnlaget hadde spilt fallitt, men hva skulle erstatte det? Hvilke ideer, særtrekk og verdier var det som konstituerte den nye russiske statens befolkning? President Jeltsin gikk så langt som til å utlyse en nasjonal idédugnad. Et år senere ble prosjektet skrinlagt uten at man hadde kommet frem til noen omforent konklusjon.

Som på så mange andre områder har imidlertid president Vladimir Putin handlet der Jeltsin nølte. Allerede i den såkalte millennietalen, som ble publisert i forkant av Putins maktovertakelse 31. desember 1999, og som på mange måter representerer Putins første pro-

gramerklæring, skar han igjennom og forkynte at den russiske nasjonalideen skulle baseres på en kombinasjon av universelle verdier (slik som ytringsfrihet, politisk frihet og personlige rettigheter) og rotfestede russiske verdier. Sistnevnte mente han inkluderte patriotisme, stormaktstenking (*derzjavnost'*) og en fokusering på statens sentrale rolle i samfunnet (*gosudarstvenitsjestvo*).

Men i hvilken grad traff Putins postulerede verdifelleskap en nerve i den russiske befolkningen? I hvilken grad identifiserte russerne seg med disse ideene? Disse spørsmålene var utgangspunktet for en omfattende undersøkelse gjennomført av en gruppe norske og russiske forskere under ledelse av professor Pål Kolstø ved Universitet i Oslo. På

norsk side deltok forskere fra UiO, NUPI og Fafo. Sommeren 2000 gjennomførte prosjektet en større spørreundersøkelse i seks russiske regioner (Moskva, St. Petersburg, Novosibirsk, Komi, Basjkortostan og Dagestan). Utvalget omfattet både urbane og rurale regioner, etniske republikker og russiskbefolkede områder og ortodokse og muslimske distrikter. Respondentene ble intervjuet om alt fra sitt syn på familie og fritid til politiske og religiøse preferanser og, ikke minst, om sitt syn på om det finnes et felles russisk verdigrunnlag på tvers av regioner, religioner og etniske grupper. Resultatet av intervjuundersøkelsen ble i 2003 ferdigstilt i boken *Nation-Building and Common Values in Russia* av Pål Kolstø og Helge Blakkisrud (red.).

Det er en utbredt antakelse at en stat trenger et visst minimum av felles verdigrunnlag for å opprettholde intern stabilitet. Uten et slikt grunnlag vil noe av selve limet i samfunnsstrukturen mangle. Forskerkollegiet bak spørreundersøkelsen kom frem til at ti år etter oppløsningen av Sovjetunionen finnes det et slikt lim i Russland. På spørsmålet om hvilke elementer som bør være sentrale i en russisk statsideologi, svarte drøye 40% som Putin, nemlig en kombinasjon av universelle og rotfestede russiske verdier. Til sammenligning mente bare drøye 7% at kommunisme måtte være en del av en russisk statsideologi, 4% vestlig de-

mokrati og rettsstatsprinsipper og 3% eurasianisme. Videre var forskjellene som ble avdekket, i de fleste tilfeller større mellom ulike generasjoner og mellom by og landsbygd enn mellom etniske grupper. Dette skulle varsle godt for muligheten for fremveksten av en fellesrussisk idé som kan fylle det sovjetiske verdivakuemet.

resultert i et doktorgradsprosjekt om utviklingen av det nye russiske partisystemet. Prosjektet gjennomføres av Flikke og skal etter planen avsluttes i 2004. I tillegg skriver Jardar Østbø en hovedoppgave om russisk nasjonalbolsjevisme. Studiene av partisystemet ble i 2003 dessuten supplert med en komparativ analyse av det russiske valgsystemet, ført i pennen av Inger Marethe Egeland.

Avdelingen har lenge ønsket å styrke sin egenkompetanse på russisk økonomi. I 2003 ble dette gjort gjennom Leonid Andrejevs studie av utviklingen på det russiske arbeidsmarkedet med vekt på skyggeøkonomien og med to nye hovedoppgaver som avsluttes i 2004 (skrevet av Nils August Andresen og Natalia Merkina).

Sentrum–periferi-relasjoner i Den russiske føderasjonen

Det tredje satsingsområdet er forskning på utviklingen av sentrum–periferi-relasjoner i Den russiske føderasjonen. En viktig grunn til dette er at en av Russlands viktigste sikkerhetsutfordringer det siste tiåret har vært knyttet til den pågående konflikten i Tsjetsjenia. Til tross for sentralmyndighetenes forsøk på en politisk normalisering gjennom folkeavstemning og presidentvalg i republikken i 2003, synes konflikten å fortsette med uforminsket intensitet.

Med hensyn til Russlands øvrige regioner foregikk det på 1990-tallet en desentralisering uten historisk sidestykke. Til tross for en viss resentralisering etter at president Putin kom til makten i 2000, fremstår regionene fortsatt som langt viktigere aktører enn tidligere. Helge Blakkisrud er i gang med et doktorgradsprosjekt om utviklingen av russisk føderalisme, som skal avsluttes i 2005. Innenfor rammen av det tidligere omtalte scenarieprosjektet Barents 2015 hadde Blakkisrud ansvar for delrapporten om den politiske utviklingen innenfor russisk del av Barents-regionen og føringene for russisk regionalpolitikk. I 2003 ble dessuten et flerårig samarbeidsprosjekt mellom en gruppe norske og russiske forskere om nasjonsbygging og verdier i seks utvalgte russiske regioner avsluttet med en bokutgivelse (se tekstboks).

Sentrum–periferi-studiene omfatter også russisk nordområde- og urfolkspolitikk. Her har Indra Øverland sett nærmere på ny lovgivning om urfolksrettigheter og betydningen av internasjonal bistand i så måte. I forbindelse med Barents 2015 har Øverland dessuten skrevet en egen delrapport om russisk urfolkspolitikk.

Utviklingen i det postsovjetiske området

I erkjennelsen av mangelfull norsk forskningskompetanse på store deler av det øvrige postsovjetiske området har Avdeling for Russlandsstudier de siste par årene i økende grad prioritert Kaukasus og Sentral-Asia. Øverland har siden 2001 holdt på med et treårig postdoc-prosjekt om koordinering av multilateral bistand i denne regionen. Etter at Øverland har gjennomført lengre feltopphold med datainnsamling i Kaukasus, Sentral-Asia og Moskva, vil prosjektet avsluttes med en stor internasjonal konferanse i 2004.

I 2003 ble det også gjennomført en FN-finansiert evaluering av implementeringer av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner i kasakhisk lovverk. Leder for dette prosjektet, som ble utført i samarbeid med Institutt for menneskerettigheter og University of North London, er Brynjulf Rines.

Det siste året har avdelingen også begynt å følge utviklingen i Ukraina mer systematisk. Ukraina, med nærmere 50 millioner innbyggere og Europas nest største flateinnhold, har til tross for sin størrelse og plassering i grensesonen til det nye, utvidede EU fått liten oppmerksomhet i Norge. I 2003 ble det i samarbeid med Avdeling for internasjonal økonomi på NUPI gjennomført et forprosjekt for å undersøke mulighetene for et utvidet forskningssamarbeid med Ukraina. Godzimirski har dessuten innenfor rammen av NFRs IMER-program (International Migration and Ethnic Relations) sett på utviklingen av nye migrasjonsmønstre i Øst-Europa og Russland.

Formidling

Et viktig mål for Avdeling for Russlandsstudier er å informere norsk offentlighet om politisk og samfunnmessig utvikling i Russland. Informasjonsstrategien har vært tredelt:

Informasjon via Internett

Avdelingens medarbeidere har bygd opp en omfattende database med nyheter og bakgrunnstoff om Russland. Databasen har siden 1996 vært tilgjengelig på Internett (<http://www.nupi.no/russland/database/start.htm>). Basen inneholder blant annet informasjon om politiske aktører og institusjoner, russiske regioner, etniske minoriteter og en oversikt over resultater fra alle valg og folkeavstemninger etter 1991. I tillegg inneholder den en kronologisk del med løpende nyheter om politisk, økonomisk og samfunnmessig utvikling.

Konferanser, seminarer og foredragsvirksomhet

Et annet element i informasjonsstrategien er organisering av konferanser og seminarer med ledende internasjonale forskere – både for å bidra til fagdebatten i Norge og informere den norske offentlighet. I 2003 arrangerte avdelingen seminarer om Norsk strategi overfor Russland, Putin's Russia, the Russian Diaspora and Nationalist Neighbours og Central Asia: Human Rights, Security and International Involvement Following 9/11 (i samarbeid med Den norske Helsingforskomiteen og Den norske Atlanterhavskomiteé).

Avdelingens medarbeidere benyttes dessuten hyppig som forelesere ved universiteter, høyskoler og andre utdanningsinstitusjoner (herunder FSES og Forsvarets stabsskole).

Publisering

Avdelingen vektlegger internasjonal publisering. Forskningen ved avdelingen har i 2003 resultert i artikler i norske og internasjonale tidsskrifter, bokmanus, rapporter og artikkelsamlinger. I tillegg tok NUPI i 2002 over ansvaret for utgivelsen av *Nordisk Østforum*, Nordens ledende tidsskrift på østeuropaforskning. Helge Blakkisrud er ansvarlig redaktør for dette tidsskriftet (siden 1994).

Det legges også vekt på å delta aktivt i den offentlige debatt om Russland i norske massemedier. Avdelingens medarbeidere blir således hyppig brukt til å kommentere utviklingen i Russland og det postsovjetiske området, for eksempel i forbindelse med Tsjetsjenia-konflikten og maktskiftet i Georgia høsten 2003.

Leder Helge Blakkisrud

Medarbeidere Geir Flikke, Jakub M. Godzimirski, Brynjulf Risnes, Jana Sverdljuk, Julie Wilhelmsen, Indra Øverland

Studentstipendiater Leonid Andreev, Nils August Andresen, Inger Marethe Egeland, Cecilie Lille, Natalia Merkina, Gunnar Thorenfeldt, Aleksander Tymczuk, Jardar N. Østbø

Sivilarbeidere Paul Erik Cockbain, Gunnar Thorenfeldt

Avdeling for internasjonal økonomi

Internasjonalt samarbeid på det økonomiske felt blir i omfang og intensitet stadig viktigere, og dermed en mer sentral del av utenrikspolitikken. Stikkord for året som gikk var «utviklingsrunden» i WTO (Verdens handelsorganisasjon) og tilbakeslaget for forhandlingene i Cancun, Mexico, i september, samt utvidelsen av EU og tilpasning av EØS-avtalen til det nye EU. Globalisering betyr dessuten at det økonomiske samkvem med fjerne land øker over tid, og betydningen av samarbeid med disse øker. Dette kommer for eksempel til uttrykk gjennom WTO, som nå nærmer seg 150 medlemmer, og et voksende nettverk av frihandelsavtaler på verdensbasis.

Avdelingen har som mål å bidra med forskningsbasert kunnskap om og analyse av slike spørsmål på en måte som kombinerer langsiktig akademisk forskning og kompetansebygging med aktualitet, relevans og samfunnskontakt. Stikkord om det faglige fokus er internasjonal handel og handelspolitikk; teknologi, vekst og multinasjonale selskaper; ulikhet og utvikling i øst og sør; internasjonal korrupsjon og politisk økonomi.

Virksomheten i 2003

Avdelingens kompetanseprofil ble i 2003 ytterligere styrket ved en ny doktorgrad (Leo Grünfeld, dr. polit., Universitetet i Oslo) samt ansettelse av en ny medarbeider som samtidig avsluttet doktorgradsstudiene (Bård Harstad, PhD, IIES, Stockholm Universitet). Fem av avdelingens åtte fulltidsansatte forskere ved utgangen av 2003 har dermed doktorgrad, og ytterligere to er underveis i doktorgradsstudiet. I avdelingen inngår også hovedfagsstipendiater, der to (Ingvild Almås og Vibeke Øi) avsluttet sine studier i 2003.

Kontaktflaten utad er dels orientert mot akademia, i form av publisering, konferansedeltakelse og forskningssamarbeid, alle med en betydelig internasjonal komponent, samt forskeropphold i utlandet. I tillegg har avdelingen en utviklet kontaktflate mot forvaltning og næringsliv, som er opparbeidet gjennom ulike prosjekter. I tillegg til langsiktig forskning er det i 2003 gjennomført mer kortsiktige prosjekter om internasjonal handelspolitikk og WTO, og om regionale og tosidige frihandelsavtaler. Undervisning og allmennrettet formidling kommer på toppen av dette. I 2003 har hensyn til akademisk kvalitet og publisering, så vel som brukernytte og relevans, blitt godt ivare tatt. Avdelingen har dermed konsolidert sin rolle som et av de sentrale miljøer for internasjonal økonomi i Norge.

Internasjonal handel og handelspolitikk

Dette feltet ble i 2003 dekket gjennom flere utredningsprosjekter for Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeridepartementet, Utenriksdepartementet og Eksportutvalget for fisk (Grünfeld, Maurseth, Medin, Melchior, Øi).

- ▼ I forbindelse med den pågående forhandlingsrunden i WTO har avdelingen utført analyser av hvordan norsk eksport av industrivarer og sjømat påvirkes av tollbarrierer, og hvordan dette kan endres som følge av WTO-runden. I mange u-land er tollene fortsatt høy, og «globalisering» av handelen betyr at det blir viktigere å redusere barrierene i disse markedene. Økonometriske analyser peker i retning av at toll har en relativt kraftig effekt; en tollsats på 1% kan påvirke eksportvolumet

med 4–5% i gjennomsnitt. Tollnedtrapping i WTO vil bidra til at eksporten vris i retning av land utenfor EU, og at tollpreferansene for industrivarer i EØS blir redusert i betydning.

- ▼ Et annet viktig tema hva gjelder WTO-runden har vært handelspolitikken for tjenester. Tjenester står for 2/3 av BNP i rike land, internasjonal handel er økende, og politikken på dette felt blir derfor viktigere. For Norge er sjøfart og forsikring viktige tjenestenæringer med betydelig eksport, men ulike typer konsulent- og forretningstjenester er også viktige og kan tjene på bedre markedsadgang internasjonalt. U-landene har høyest handelshindringer for tjenester, men også USA kommer høyt på Norges ønskeliste for tjenesteliberalisering i WTO. NUPI har også bidratt til en kartlegging av handelshindringer for norske tjenestebedrifter innenfor IT, som del av forberedelsen til forhandlingene i WTO.
- ▼ Norges utenrikshandel er det siste tiåret «globalisert» ved at en større del av eksporten går til land utenfor EU. EFTAs frihandelsavtaler med land utenfor EU-25 blir dermed viktigere. Fra 2002 har det skjedd en akselerasjon i utbredelsen av slike avtaler på verdensbasis, og det blir dermed viktigere for EFTA å følge opp. En analyse av dette peker i retning

av at EFTA i fortsettelsen bør inngå frihandelsavtaler med viktige eksportmarkeder utenfor EU, som for eksempel Japan og Sør-Korea. Samtidig er det viktig at WTO lykkes i den nye forhandlingsrunden dersom man skal unngå at «frihandelskapløpet» undergraver WTO.

Økonomisk vekst og ulikhet

Verden er inndelt i rike og fattige områder, og rikdom så vel som vekst er dermed geografisk betinget: Hvis naboen er fattig, er det mer sannsynlig at man også selv er det. Maurseth har i 2003 arbeidet med teoretiske og empiriske analyser av årsakene til denne type «geografisk korrelasjon». Resultatene peker i retning av at teknologi-overføring gjennom handel med kapitalvarer kan være en av flere mulige forklaringer.

Det tidligere Sovjetunionen var preget av de-sentralisert produksjon, som følge av planøkonomi og statlig styring. Etter overgangen til markedsøkonomi skjer nå en gradvis og akselererende prosess med industriell sentralisering og redusert sysselsetting i periferien. Dette er analysert av Maurseth, som bidrag til et felles prosjekt med NUPIs Avdeling for Russlandsstudier. Melchior deltok i 2003 også i OECDs handelspolitiske dialog med Russland.

Multinasjonale selskapers rolle for forskning og kunnskapsutvikling

Hvilken rolle spiller multinasjonale selskaper for forskning og kunnskapsutvikling i et land? Dette spørsmålet står sentralt i Leo Andreas Grünfelds doktoravhandling som han disputerte over i april 2003. De multinasjonale selskapene spiller en helt sentral rolle i det mange av oss betegner som globalisering. De representerer en stadig større del av den globale produksjon, de utfordrer både nasjonale og internasjonale styringsorganer, og de former i stor grad vilkårene på arbeids-

markedet, i industrialiserte land så vel som i utviklingsland. Et kjennetegn ved slike selskaper – som er blitt viet mindre oppmerksomhet i den politiske debatten om globalisering – er den høye forsknings- og utviklingsaktiviteten man finner i de multinasjonale foretakene. Anslagsvis to tredjedeler av all privatfinansiert forskning i verden skjer i multinasjonale foretak. Avhandlingen til Grünfeld tar utgangspunkt i dette voldsomt store kunnskapsgrunnlaget i de multinasjonale sel-

skapene, og studerer hvorvidt denne kunnskapen påvirker landene der slike selskaper etablerer seg, og ikke minst om multinasjonale bedrifter velger å etablere seg i kunnskapsrike regioner for å lære av lokal kunnskap.

Avhandlingen viser at utenlandsk eide industriforetak i Norge utfører mer enn 30% av all forskning og utvikling (FoU) i industrien til tross for at disse foretakene står for mindre enn 20% av verdiskapningen. Resultatene gir få holdepunkter for at utenlandske foretak

etablerer seg i Norge for lettere å få tilgang til viktig lokal kunnskap og teknologi. Følgelig viser avhandlingen at Norge ikke fremstår som et attraktivt lokaliseringsted innen mange industrinæringer, basert på såkalte kunnskapseksternaliteter som motiv for utenlandske etableringer.

Videre viser avhandlingen at det er vanskelig å finne positive virkninger for norske bedrifter ved at multinasjonale selskaper opererer innen samme næring her i landet. Dette skulle man forvente dersom

Internasjonal korrupsjon

Dette er et felt der NUPI har drevet forskning lenge før det kom på moten. Forskingen på dette feltet er tverrfaglig ved at den henter ideer fra både økonomi, sosialantropologi og statsvitenskap. Fordi korrupsjon i regelen er illegalt, er det vanskelig å få sikker kunnskap om omfanget. Ifølge nyere økonomisk og statsvitenskapelig teori om «informasjonskaskader» kan det for slike fenomener dannes holdninger eller «informasjonslikevekter» som er mer ustabile over tid. Andvig har i et arbeid sannsynliggjort at dette er en forklaring på at mange tror omfanget av korrupsjon nå er høyere enn før, mens vi ut fra forskning og tilgjengelig dokumentasjon ikke kan være sikre på at dette er tilfelle. I et annet arbeid undersøkes det om overgang fra tradisjonelle systemer til offentlig og privat eiendomsrett til jord kan være en årsak til økt korrupsjon i Afrika. Også i tidligere planøkonomier kan overgang fra kommunisme til marked føre til korrupsjon. En mer generell hypotese ut fra disse eksempler er dermed at korrupsjon kan oppstå i kjølvannet av raske endringer i institusjoner og normer. Som del av aktiviteten oppholdt Andvig seg i en periode ved University of East Anglia, Storbritannia, for å bidra (blant annet med forskeropplæring) til opprettelsen av et nytt forskningssenter for korrupsjon.

Korrupsjon i u-land kan ha store konsekvenser for bistand og føre til ineffektivitet og til at pengene ikke går dit de skal. I et doktorgradsprosjekt (Shrivastava) undersøkes omfanget av korrupsjon i utvalgte regioner i India og Bangladesh. I et utredningsprosjekt for NORAD i 2003 ble omfanget av korrupsjon i utdanningssektoren i Bangladesh kartlagt. Både for offentlige innkjøp av skolebøker, driftsmidler og tjenester og for ansettelser er det en risiko for korrupsjon. Som del av prosjektet ble det derfor også gitt råd om hvordan bistanden bør forvaltes for å redusere denne risikoen.

Styringsproblematikk og politisk økonomi

Forskingen om korrupsjon overlapper med forskning om styringsproblematikk og politisk økonomi, der ansettelsen av Harstad i 2003 er uttrykk for satsing på dette feltet. I 2003 har Harstad blant annet analysert om internasjonale forhandlinger gir effektive løsninger dersom landene har ulike preferanser. Et spørsmål er om man i slike situasjoner bør ha felles regler (for eksempel standarder), eller tillate land å ha ulik praksis. Mens det tidligere ofte er hevdet at det sistnevnte er mest rasjonelt, påvises det at dersom landene har begrenset informasjon om de andre landenes pre-

kunnskap og teknologi spres fra multinasjonale foretak til lokale foretak. Derimot viser Grünfeld at et høyere kunnskapsnivå i norske bedrifter, målt i form av bedriftenes FoU-intensitet, gjør det lettere for dem å lære og absorbere kunnskap fra utenlandske kilder gjennom importerte varer og tjenester. Det kreves med andre ord betydelige kunnskapsinvesteringer på egen hånd for å kunne nyttiggjøre seg andres kunnskap, og da særlig den kunnskap som utenlandske bedrifter besitter. Dette funnet

er i samsvar med en ny bølge av forskningslitteratur som eksplisitt tar høyde for bedriftenes absorpsjonsevne (absorptive capacity).

Grünfelds avhandling inneholder også to rent teoretiske artikler der doktoranden benytter spillteori for å forklare hvor mye bedriftene velger å investere i FoU når kunnskap lett kan lekke til konkurrentene. Igjen står fenomenet absorptive capacity sentralt i modellutviklingen. Avhandlingen kobler disse teoretiske modellene til hvorvidt bedrifter velger å

forsyne andre land med produkter gjennom eksport eller lokal produksjon. Det forutsettes at lokal produksjon lettere fører til spredning av bedriftsspesifikk kunnskap, noe som gjør at multinasjonale selskaper kan kvie seg for eventuelle etableringer. Studien viser at eksport blir foretrukket dersom egne FoU-investeringer raskt bidrar til læring (absorptive capacity), men også dersom slike investeringer ikke gir mye bidrag til bedriftens absorpsjonsevne. Det er bare for mellomstore virksom-

ger av egen FoU på læringsevne at bedrifter velger å lokalisere produksjonen i det landet hvor produktene skal selges (det vil si multinasjonal produksjon).

Avhandlingen kan i sin helhet lastes ned fra NUPIs hjemmeside. To artikler fra avhandlingen er allerede publisert i anerkjente internasjonale tidsskrifter, mens to andre fortsatt er under vurdering i ulike redaksjoner.

Grünfeld, Leo A. (2003): Essays on Multinational Firms, R&D Spillovers and Ab-

sorptive Capacity Effects: Dissertation for the dr. polit. degree, University of Oslo, Report no. 275, NUPI, Oslo.

Grünfeld, L. A. (2003): Meet Me Halfway but don't Rush – Absorptive capacity and strategic R&D investment revisited, *International Journal of Industrial Organization*, Vol. 21, No. 8, 1091–1109.

Grünfeld, L. A. (2001): Technology Spillovers: A Motive for Foreign Direct Investment? *Nordic Journal of Political Economy*, Vol. 27, No. 2, 97–120.

feranser, kan felles regler være det beste. Harstad fikk i november doktorgraden på dette felt ved IIES (Institute for International Economic Studies), Stockholm Universitet.

Internasjonale miljøproblemer

Valter Angell har i flere år vært involvert i et større femårig prosjekt om miljøproblemer i Kina, med støtte fra NORAD. Prosjektet fokuserer på sur nedbør, som er en av Kinas store miljøutfordringer, og innebærer et samarbeid mellom norske og kinesiske forskningsmiljøer. Prosjektet ble blant annet profilert under den norske miljøvernministerens besøk i Kina. For øyeblikket arbeides det med å etablere et prosjekt om Ukraina, i samarbeid med Avdeling for Russlandsstudier, der miljøspørsmål – blant annet håndtering av atomanlegg – vil være en viktig komponent.

Kunnskapsøkonomi

I tillegg er kunnskapsøkonomi et av de sentrale forskningstemaer ved avdelingen. Hvordan de multinasjonale selskapene påvirker, eller hvordan de blir påvirket av, internasjonal kunnskaps-spredning, er fokus for Grünfeldts doktorgrad, som ble forsvart i 2003. Resultatene tyder blant annet på at bedrifter som er «midt på treet» med hensyn til teknologisk nivå, har mest å lære av andre. Egen kunnskap er nødvendig for å lære av andre, men de aller beste bedriftene har mindre å lære nettopp fordi de vet mer. Multinasjonale selskaper etablerer seg i liten grad i Norge for å til-egne seg kunnskap, men de kan derimot tilføre kunnskap gjennom sine etableringer.

Kunnskapsspredning står sentralt også i avdelingen forskning om ulikhet og økonomisk vekst (Per Botolf Maurseth). Under sitt forskeropphold ved DIW (Deutsche Institut für Wirtschaftsforschung) i 2003 arbeidet Maurseth med hvordan informasjonsteknologi påvirker regional utvikling. Mens produksjon av IT-maskinvare er lokalisert i innovative regioner, er IT-tjenester lokalisert i store eller rike regioner. Det er begrensede ringvirkninger mellom regionene, og de som finnes, er til dels negative: Hvis naboregionen er avansert innenfor IT, kan dette ha en negativ virkning – kanskje fordi kompetansen tiltrekkes til naboregionen.

Et aspekt ved kunnskapsøkonomien er at teknologisk avanserte bedrifter i en del bransjer står overfor svært høye salgskostnader. NUPIs studie av IT-næringen (omtalt i årsmelding 2002) viste at norske IT-bedrifter har internasjonale salgskostnader som er langt høyere enn for eksempel fiskeeksporten. I 2003 er det arbeidet med å finne ut mer om hvorfor det er slik (Arne Melchior). En mulig mekanisme er at investeringer i produkt-innovasjon og salgsapparat er komplementære: I bransjer der både produktkvalitet og etterspørsel kan påvirkes gjennom investeringer, kan de to typene investeringer (i FoU og salgsapparat) være gjensidig forsterkende. På dette felt arbeides det også med bedriftsdata for eksport (Hege Medin) for å analysere bedriftenes valg av eksportmarkeder.

Leder	Arne Melchior
Medarbeidere	Jens Chr. Andvig, Valter Angell, Leo Andreas Grünfeld, Bård N. Harstad, Per Botolf Maurseth, Hege Medin, Amit Shrivastava, Vibeke Øi
Studentstipendiater	Ingvild Almås, Vibeke Øi, Natalia Merkina
Sivilarbeider	Morten Anfinnsen

Avdeling for utviklingsstudier

Avdeling for utviklingsstudier fokuserer på utviklingsspørsmål i Sør og deres betydning for norsk utenrikspolitikk. Forskingen er konsentrert om to delvis overlappende temaer: bistand og forholdet stat-samfunn. Siktemålet er å generere ny kunnskap og gjøre tilgjengelig eksisterende innsikt om internasjonale aspekter ved utviklingsprosesser generelt, om Nord-Sør-relasjoner og bistandspolitikk, og om politiske og økonomiske prosesser i Sør. Avdelingen utfører også utredninger og landstudier i forbindelse med offentlige og private engasjementer i Sør. Virksomheten innen avdelingen er flerfaglig (statsvitenskap, sosialantropologi, etnologi).

Virksomheten i 2003

Virksomheten ved Avdeling for utviklingstudier beveger seg særlig langs to spor – bistand og forholdet stat-samfunn.

Bistand

Problemstillinger knyttet til norsk og internasjonal bistandspolitikk har vært et sentralt forskningsfelt for avdelingen i løpet av året. Et viktig tiltak i denne sammenhengen har vært Olav Stokkes flerårige prosjekt om FNs bistandsvirksomhet. Dette prosjektet – «International Development Assistance: the United Nations' Contribution» – inngår i det større programmet «UNIHP – United Nations' Intellectual History Project». Stokke vil stå for det eneste nordiske bidraget til programmet. Prosjektet skal munne ut i en monografi som vil bli publisert av Indiana University Press. Det er støttet av Norges forskningsråd.

Stokke har også videreført sitt arbeid om ko-

herens i utviklingspolitikken, og en artikkel om temaet ble utgitt i en spansk bok. Dessuten er en monografi med arbeidstitelen *The Dilemmas of Policy Coherence: Aspirations and Realities in Norway's Policies Towards Developing Countries* under utarbeidelse.

Endelig har Stokke, i samarbeid med Paul Hoebink ved Catholic University of Nijmegen (Nederland), ferdigstilt boken *Perspectives on European Development Co-operation*. Dette er en videreføring av et verk om europeisk bistandspolitikk som Stokke redigerte i 1984. I boken analyseres nye trender i bistandspolitikk fra 1990-tallet og fremover i 15 europeiske land og EU. Prosjektet organiseres i regi av EADIs arbeidsgruppe om «Aid Policy and Performance», og er støttet av utenriksdepartementet i Nederland. Boken vil komme ut i 2004 (se egen tekstboks).

Også Axel Borchgrevink har hovedsakelig arbeidet med bistandsanalyse. Et prosjekt har dreid seg om bruk av bistand for å fremme fred og forsoning i konfliktsituasjoner, med krigen mellom Etiopia og Eritrea og perioden etter fredsslutningen som eksempel. Hovedfokus er på relasjonen Norge-Etiopia og på effektene av bistandskondisjonalitet. Ketil Fred Hansen har arbeidet sammen med Borchgrevink på dette prosjektet, som hadde støtte fra NORAD frem til mars 2003.

Borchgrevink gjennomførte også tre andre studier av utviklingstiltak. Den ene var en studie av de virkninger et mikrokredittprogram i Etiopia hadde hatt på individ- og samfunnsnivå, og ble gjort på oppdrag av Norsk Folkehjelp. Den andre ble gjennomført på Atlanterhavskysten i Nicaragua og fokuserte på hva slags virkninger et lærerutdanningsprogram støttet av SAIH hadde for kvaliteten av grunnskoletilbudet blant forskjellige etniske minoriteter i regionen. Den tredje studien

Persektiver på europeisk bistandspolitikk

Selv om USA og Japan har vekslet på å være det landet som har ytt mest bistand, er størparten av samlet utviklingshjelp (ODA) kommet fra Europa. Bistanden fra EU og dens medlemmer utgjør alene over halvparten av all bistand i verden. Dette er ett av utgangspunktene for et prosjekt som retter søkelyset mot utviklingen av bistandspolitikken innenfor EU og de enkelte europeiske land etter den kalde krigen. I hvilken grad har politikken endret seg når det gjelder mål og

normer og med hensyn til strategier og metoder for å oppnå målene? Har det utviklet seg en felles europeisk politikk på dette området, eller sriker politikken fra land til land?

Det dreier seg om et samarbeidsprosjekt mellom NUPI og Centre for International Development Issues Nijmegen (CIDIN) ved Catholic University of Nijmegen, gjennomført innenfor rammen av EADI (European Association of Development Research and Training Institutes). I over 20 år har NUPI-

forskeren Olav Stokke ledet EADIs arbeidsgruppe om «Aid Policy and Performance». Dette prosjektet er en oppfølging av det første prosjektet han gjennomførte i EADI-regi og som i 1984 resulterte i to bind om europeisk bistand. Den ene boken tok for seg politikken innenfor de enkelte land, og den andre belyste politikken fra mottakernes perspektiv. Det var den første systematiske oversikten over europeisk bistandspolitikk.

Den nye boken, som er redigert av Olav

Stokke og Paul Hoebink, inngår i EADI Book Series og vil bli publisert av Routledge (London) i 2004. Den inneholder analyser av hvordan bistandspolitikken har utviklet seg i 15 europeiske land. Den avsluttes med en kritisk analyse av EUs utviklingspolitikk, med hovedvekt på samarbeidet med ACP-landene – 77 utviklingsland. Boken innledes med en omfattende oversikt over og analyse av hvordan rammevilkårene for bistanden har endret seg i løpet av de siste decenni-

var for Fredskorpset og fokuserte på graden av måloppnåelse i ni forskjellige fredskorpsutvekslinger. Denne studien involverte datainnnsamling i Tanzania og Sør-Afrika.

Videre har Borchgrevink arbeidet med tiltak rettet mot urfolk. På vegne av Verdensbanken har han ledet det konseptuelle arbeidet med utviklingen av et system for deltakende monitorering og evaluering av prosjekter rettet mot urfolk. Dette arbeidet baserer seg på studier av utviklingsprosjekter for urfolk som banken støtter i Peru, Ecuador, Bolivia og Guatemala. Prosjektet startet opp i første halvdel av 2001 og ble slutført i 2003.

Borchgrevink publiserte i 2003 også artikler om maktbegreper på Filippinene, om bruk av folk i antropologisk feltarbeid og om stat og samfunn i Etiopia.

Jon Harald Sande Lie har vært studentstipendiat og arbeidet med utviklingsdiskurser og relasjoner mellom givere og mottakere i et bistandsprosjekt i Etiopia.

Stat-samfunn

Hovedtyngden av Stein Sundstøl Eriksens forskning er konsentrert om staten i utviklingsland. Sentralt i dette arbeidet står prosjektet om Kongo-konflikten, som startet opp i 2002, med støtte fra Norges forskningsråd. Konflikten analyseres ut fra et fokus på statsbyggingsprosesser i de involverte landene. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Ståle Ulriksen. Datainnnsamling i Kongo ble gjennomført i vårsemesteret.

Eriksen har også arbeidet med imperialisme-problematikk koblet til interessen for statsbegrepet, og med kritikk av maktutredningen. Han skrev og publiserte artikler innen begge disse feltene i løpet av året. (Fra august var Eriksen ettårig gjesteforsker ved University of California, Berkeley.)

Kari Karamé har hatt Midtøsten som et hovedforskningsfelt. Spesielt har hun fulgt den interne utviklingen i Libanon, Syria og Jordan, med særlig vekt på forholdet til fredsprosessen med Israel. Et annet sentralt tema har vært kvinners

med vekt på utviklingen etter 1990 – den internasjonale rammen bistanden har inngått i og de skiftende utviklingsparadigmene. Mot dette bakteppet identifiserer Stokke hovedtemaene i den internasjonale bistandsdebatten.

Er det så et enhetlig bilde som fremtrer av de europeiske lands bistandspolitikk? I innledningen til boken konkluderer redaktørene med at Europa langt fra taler med én stemme på dette området: Politikken varierer fra ett land til det

neste. Det er også store variasjoner med hensyn til hvilken vekt regjeringene og opinionen legger på dette politikkområdet.

Forventningene om at EU (Kommisjonen) skulle spille en viktig rolle med hensyn til å forme og harmonisere medlemslandenes bistandspolitikk, har ikke slått til: Så langt er ikke EU blitt en kilde til inspirasjon. Snarere tvert om: EUs bistandssystem er blitt betraktet med skepsis og utsatt for til dels sterk kritikk fra de mer dynamiske

regjeringene på dette området – innbefattet Sverige etter at landet ble medlem. Regjeringene har konsentrert innsatsen innenfor andre hovedarenaer – blant annet FN-systemet og Verdensbanken. Nye ideer og initiativ, blant annet når det gjelder avbinding av bistanden, er ikke kommet fra Kommisjonen, men fra regjeringer innenfor EU-systemet, ikke minst fra Blair-regjeringen.

EUs manglende evne til å utforme en alternativ politikk på dette området forkla-

res med de små ressurser Kommisjonen disponerer over når det gjelder forskning og utredning, men også med at medlemsregjeringenes politikk ikke er sammenfallende. Dette gjelder også deres vilje til å øke bistandsvolumet. Likevel bidrar samordningen av medlemslandenes posisjoner forut for viktige globale konferanser til en mer enhetlig politikk. Bestrebelsene på å få en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk på plass kan endre dette bildet.

Til tross for store ulikheter kan det skimtes en viss konvergens i bistandspolitikken med hensyn til retorikken. For mange europeiske regjeringer som har sakkett akterut, betydde utviklingsmålene som FNs tusenårskonferanse ga sin tilslutning til, en inspirasjon til en ny giv – blant annet i form av forpliktende løfter om å øke bistanden. Bekjempelse av fattigdom er blitt en felles forpliktelse og oppgave nr. 1.

offentlige rolle i disse samfunnene. I denne sammenhengen er en artikkel om kvinner og politisk deltakelse i Libanon ferdigstilt. Karamé har også fokusert på hvordan kampen mot terrorismen fortøner seg sett fra arabiske land. En omfattende formidlingsvirksomhet har vært drevet i tilknytning til denne forskningen.

Et annet hovedtema i Karamés forskning er kjønn, konflikt og fredsbygging. Kvinners deltakelse i forsvar og fredsbevarende operasjoner har vært sentralt her, og Karamé har publisert flere artikler om tematikken i løpet av året. Et spesielt prosjekt i så måte har vært «Gender and Peace-Building in Africa», som har vært gjennomført i samarbeid med Training for Peace, og som skal munne ut i en konferanse i 2004. Karamé gjennomførte også en «mid-term review» av et prosjekt støttet av Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, i Libanon.

Harald Olav Skar har i første rekke arbeidet med problemer i tilknytning til flytting av men-

neskegrupper på grunn av utviklingstiltak («Development-Induced Displacement and Resettlement»). For Statkraft Grøner (Sweco fra sent 2003) har Skar arbeidet med sosiale konsekvenser av kraftutbygging i henholdsvis Vietnam og Den dominikanske republikk.

Skar har også arbeidet med forholdet mellom myndigheter og maoistgerilja i Nepal. Dette skjer innen rammen av det nye og større prosjektet «Assessing Political/Military Responses to Political Violence: A Comparative Case Analysis with Policy Recommendations», under ledelse av Marianne Heiberg.

Torild Skard har vært tilknyttet avdelingen fra høsten 2003. Hun har arbeidet med nye utgaver av sin bok om kvinner og utvikling i Afrika, som kom på engelsk i 2003, og blant annet skal ut på fransk i 2004. Ellers har hun påbegynt en større studie om kvinnelige statsledere. I tillegg har Skard fungert som ressursperson på ulike områder tilknyttet utviklingstiltak, blant annet relatert til kjønn, utdanning og helse.

Formidling

Avdelingen har stått bak en utstrakt publiseringsvirksomhet: En bok, seks artikler i internasjonale tidsskrifter, tre bokkapitler, en artikkel i et norsk tidsskrift, seks rapporter, to tidsskriftledere og en avisartikkel er kommet på trykk i løpet av året. Ellers holder avdelingens medarbeidere jevnlig foredrag og forelesninger i ulike sammenhenger.

Forum for Development Studies, som NUPI utgir i samarbeid med Norsk Forening for Utviklingsforskning, og med støtte fra Norges forskningsråd, er et viktig element i avdelingens formidlingsvirksomhet. Stokke er redaktør, og Eriksen er bokmeldingsredaktør. Eriksen er dessuten redaksjonsmedlem i tidsskriftet *Agora*, og Stokke sitter i redaksjonskomiteen for *European Journal of Development Research*.

Leder Axel Borchgrevink

Medarbeidere Stein Sundstøl Eriksen, Ketil Fred Hansen, Kari Karamé, Dag Myrvold, Harald O. Skar, Olav Stokke, Torild Skard, Trine Øveraas

Studentstipendiat Jon Harald Sande Lie

Training for Peace

Training for Peace in Southern Africa (TfP) er et internasjonalt opplærings- og forskningsprogram som utføres på oppdrag av Utenriksdepartementet og finansieres gjennom NORAD. Programmets hovedmål er å bidra, både på et praktisk og konseptuelt nivå, til lokal kapasitetsøkning innenfor fagfeltet fredsoperasjoner i SADC-regionen (Southern African Development Community). TfP ble etablert i 1995. Etter en positiv, uavhengig evaluering i 2000 ble en ny femårsfase påbegynt i 2001. Det er for øyeblikket det største norskfinansierte prosjektet i SADC-regionen. Andreas Vogt tok over som leder av programmet i februar 2003.

Hovedaktivitetene består primært i opplæring av sivilt personell for deltakelse i fredsbevarende og fredsbyggende operasjoner. Virksomheten tar form av teoretiske og/eller praktiske opplæringskurs; forskning og publisering innenfor temaer som kan benyttes i videreutvikling av teorier og treningskonsepter innenfor TfPs interesseområder samt policyutvikling i form av seminarer, workshops, konferanser o.l. Aspekter som dekkes, inkluderer blant annet konflikthåndtering, fredsbevaring gjennom sivile prosesser og sivilt politi og andre sider ved menneskelig sikkerhet med relevans for fredsoperasjoner (herunder problemer forbundet med kjønn, barn i konflikter, flyktninger, reform av justis- og sikkerhetssektor, sivil-militært samarbeid, menneskerettigheter og hiv/aids). Selv om programmet hovedsakelig fokuserer på sivilt personell, inkluderer målgruppen også personell i departementer, militære, NGOer, politi og juridisk sektor samt mediene.

Programmet har tre hovedpartnere: NUPI og de to sørafrikanske instituttene African Centre for Constructive Resolution of Disputes (ACCORD) og Institute for Security Studies (ISS). NUPI har

en overordnet koordineringsfunksjon i tillegg til forsknings- og informasjonsarbeid. TfP ble i 2003 også tilknyttet SAFDEM, en organisasjon som ivaretar en database som inkluderer, oppsøker og anbefaler afrikanere som er opplært gjennom TfP til fredsoperasjoner.

TfP var i 2003 preget av nytenkning innenfor forsknings-, koordinerings- og informasjonsarbeidet. Dette ledet til høyere nytteverdi og kvalitet på aktiviteter og produkter.

I 2003 var interne og eksterne forskere og eksperter knyttet til TfP istedenfor en fast ansatt forsker, som har vært tidligere praksis. Dette har gitt gode resultater, da spesialister med stor kompetanse innenfor de aktuelle temaer ble identifisert og knyttet til programmet.

Elementer som går på konfliktforebygging og gjenreisning av samfunn etter konflikt, sto igjen sentralt for TfP-forskningen på NUPI i 2003. TfP har de siste årene vært særlig opptatt av spørsmål knyttet til såkalte DDR-prosesser (avvæpning, demobilisering og reintegrering, fra engelsk disarmament, demobilisation, reintegration). Dette ble fulgt opp i 2003. I et samarbeid med London School of Economics, ISS og TfP/NUPI ble en oppfølgingsstudie av Angolas DDR-prosesser påbegynt. Prosjektet vil ta to år, lede til flere konferanser og forhåpentlig gi nyttige lærdommer og resultater.

Det ble også forsket videre på temaer knyttet til kjønn og fredsoperasjoner ved NUPI i 2003. Forskningen involverte NUPI-forskere så vel som eksperter fra FN, det akademiske miljøet og personer med erfaring fra praktisk arbeid i fredsoperasjoner. I tillegg til generelle publikasjoner på dette temaet ved NUPI har ISS, i samarbeid med SARPPCO (The Southern African Regional Police Chiefs' Co-operation Organisation) utarbeidet et

kurs og en høyst nyttig opplæringsmanual om politiarbeid relatert til vold mot kvinner og barn (*Policing Violence Against Women and Children*). Planlegging og utarbeidelse av lignende kurs og treningsmanualer for politiarbeid relatert til hiv/aids-problematikken og beskyttelse av flyktninger i fredsoperasjoner ble også påbegynt i 2003.

Richard Youngs ferdigstilte en artikkel om EUs rolle som demokratibygger og konfliktløser i Afrika. Ettersom Europa/EU har begynt å vise større interesse for direkte engasjement i Afrikas konflikter de siste årene og emnet ikke er forsket særlig mye på, er det viktig å analysere slike prosesser med kritiske øyne. I tillegg har Ståle Ulriksen og Stein Sundstøl Eriksen forsket på konflikten og fredsprosessene i DR Kongo i 2003. Alle

artiklene vil bli publisert i 2004.

Etter gode resultater det siste året kan en utvidelse av programmet til Vest-Afrika også være nær forestående. TFP relanserte i 2003 denne ideen ved å utarbeide et forslag om å starte et nært samarbeid med Kofi Annan International Peacekeeping Training Centre i Accra, Ghana – som er regionens primære ECOWAS-støttede trenings-senter for deltakere i fredsoperasjoner. Forslaget ble lagt frem for NORAD og UD i september 2003. Hvis prosjektet får grønt lys, vil det bygge på de beste komponentene fra TFP Southern Africa samt inkorporere og gjenspeile forholdene i Vest-Afrika med tanke på konflikt og fredsoperasjoner.

TfP/SARPCCO treningsmanualer for politi i SADC-regionen

Training for Peace har gjennom de senere år utviklet et effektivt og nyttig samarbeid med SARPCCO (Southern African Regional Police Chiefs' Co-operation Organisation). Gjennom generelle kurs – hovedsakelig basert på FNs kriterier – har den primære funksjonen av dette samarbeidet frem til 2003 vært å trene sivilt politi fra SADC-regionen for deltakelse i FN-operasjoner, samt å bygge generell lokal kapasitet på dette feltet. Gjennom 2003 ble samarbeidet videreutviklet gjennom planlegging og fremstilling av diverse spesifikke kurs og treningsmanualer for politipersonell i regionen.

Det første i en rekke av nye samarbeidsprosjekter ble utviklet av TFP i samarbeid med lokale NGOer, konsulenter og SARPCCO, og gjaldt utarbeidelse av en manual for forelesere

og en håndbok for kursdeltakere om hvordan hindre vold mot kvinner og barn (*Policing Violence Against Women and Children*). Manualen og håndboken ble bygd på erfaringer fra to testkurs holdt i Namibia og Sør-Afrika i 2003. Både kursene og de påfølgende opplæringsverktøyene ble meget godt motatt og har bidratt sterkt til økt viten og oppmerksomhet om effekten av vold generelt, og av nødvendigheten av å gjennomføre forebyggende tiltak når det gjelder vold mot kvinner og barn spesielt. Opplæring i dette temaet er viktig for utbedring av politiarbeid nasjonalt så vel som for å bedre nivået på internasjonale sivile politistyrker i konfliktområder – spesielt da disse ofte spiller en ytterst viktig rolle i å overvåke og forhindre vold mot kvinner og barn. Disse produktene ble

deretter godkjent av SARPCCOs «Legal and Training Sub-Committee» på dets møte i Harare, Zimbabwe, i juni 2003. Både kurs og manualer vil nå bli nyttet som et standard opplæringsverktøy i regionen.

SARPCCO og TFP har også identifisert hiv/aids som en tematikk det er viktig for politifolk å være godt skolert i. Hiv/aids-problemene øker stadig i omfang og har store implikasjoner for både personlig, nasjonal, regional og internasjonal sikkerhet. På grunnlag av dette – og som et resultat av de positive erfaringene fra tidligere samarbeidsprosjekter – kalte TFP sammen til et spesialgruppemøte i SARPCCO i Pretoria i juni 2003. Målet med møtet, som inkluderte politispesialister fra seks forskjellige land, var å produsere et utkast til pensum for et treningsopplegg om

hiv/aids for bruk i regionen. Gruppen så at politipersonell er spesielt utsatt for hiv-smitte på grunn av status, relativ rikdom, jobbsituasjonen (inkludert stasjonering langt hjemmefra) og en generell risikokultur innen politietaten. Disse faktorene har vist seg å ha alvorlige konsekvenser for politietatens evne til å opprettholde lov og orden i nasjonen og beskytte innbyggerne. Lignende problemer gjør seg også gjeldende når regionale politifolk blir sendt ut i fredsoperasjoner hvor opprettholdelse av lov, orden og sikkerhet ofte er enda vanskeligere og viktigere.

Opplegget som gruppen utarbeidet i 2003, ble brukt og vil i fremtiden bli brukt til å utruste deltakerne med kunnskap og ferdigheter for å forstå hiv/aids, hanskes med smittefaren, kunne gi støtte til smitte-

de og syke, være endringsagenter i hiv/aids-feltet samt å være best mulig forberedt til å hanskes med hiv/aids-utfordringer i eventuelle fredsoperasjoner. Målet skal nås gjennom en rekke kurs og gjennom utarbeidelsen av en treningsmanual i ni moduler. Det første kurset ble gjennomført med stort hell i Namibia i desember 2003.

I 2003 ble det også, i tillegg til de spesifikke kurs- og manualaktivitetene nevnt ovenfor, påbegynt et samarbeid mellom TFP og SARPCCO med tanke på å utvikle en mer generell opplæringsmanual for politipersonell tenkt utplassert i fredsoperasjoner. Manualen vil bygge på FNs kriterier, men også ta hensyn til ulike regionale behov og problemer.

Formidling

Opplæring og kursvirksomhet

Så langt har TFP hatt gode resultater av kursvirksomheten som er rettet mot sivil polititilstand. Både i forbindelse med kurs i det sørlige Afrika og ordningen med å invitere politioffiserer fra regionen til FN-kurs i Norge, har programmet etablert og videreført et nært og godt samarbeid med norske politimyndigheter. Gjennom bedre kontakt med FNs sivilpolitidivisjon i New York er relevansen og nytten av denne opplæringen blitt enda bedre etablert i 2003. TFP ved NUPI har også fortsatt og utviklet sitt samarbeid med Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) i løpet av det siste året.

TfPs generelle hovedkurs når det gjelder trening av sivil personell til fredsoperasjoner (The Civilian Peacekeeping and Peacebuilding Course) – primært ledet og gjennomført av ACCORD i SADC-land – ble også utbedret i 2003. Dette skjedde særlig ved at spesialmoduler innenfor emner som DDR-prosesser, humanitær respons i krisesituasjoner og sivil-militært samarbeid ble gjennomført i etterkant av den generelle opplæringen. For å øke nytteverdien av trening satset TFP i 2003 også på økt fokus på opplæring av personell rett før eller rett etter utplassering.

Policy development og informasjonsarbeid

I tillegg til å etablere en regional database som innbefatter personell som er opplært gjennom TfPs kursvirksomhet, har TFP også startet sitt eget nettsted (www.trainingforpeace.org). Denne nettsiden informerer om TfPs tidligere og fremtidige publikasjoner og aktiviteter. Begge disse initiativene har gjort det lettere for allmennheten og regionale og internasjonale organisasjoner (spesielt FN) å dra nytte av TFP-produkter.

Vogt ble brukt som rådgiver for UD og Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) i forbindelse med planleggingen av et større UNSMAS-kurs (United Nations Senior Management Seminar) som skal avholdes i New York og Oslo i 2004. Han deltok også på diverse seminarer og konferanser i Norge, USA og Afrika i 2003, noe som også har bidratt til økt synliggjøring av og nytteverdi for TFP, både nasjonalt og internasjonalt.

Leder Andreas Vogt
Medarbeidere Anja Bakken, Jeremy Ginifer
Hospitant Elin Jensen

Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf

Prosjektgruppens forskningsinnsats i 2003 var dominert av avslutningen av et treårig forskningsprosjekt under NFRs Petropol-program, «Islam, etnisitet og geopolitikk langs aksene Den persiske golf–Det kaspiske hav». Samtidig har prosjektgruppen sikret oppdrag for kommende år for blant andre Olje- og energidepartementet og Statoil, slik at en norsk forskningsinnsats på fremtidens viktigste oljeregion kan opprettholdes. I løpet av 2003 er prosjektgruppen blitt utvidet med ytterligere ett medlem, ved at Brynhild Vestad, som arbeider med en hovedoppgave om Aserbajdsjan, er blitt knyttet til NUPI som studentstipendiat.

Flere av de viktigste forskningsresultatene fra det treårige Petropol-prosjektet er nedfelt i boken *Oil in the Gulf. Obstacles to Democracy and Development* (Aldershot: Ashgate, 2004), der Daniel Heradstveit var redaktør sammen med Helge Hveem. Andre analyser fra Petropol-prosjektet er reflektert i Heradstveits forskningsrapporter og konferansebidrag om problemstillingen Iran og «ondskapens akse», der intervjudata fra 2002 analyseres og settes inn i en større sammenheng der også internasjonale relasjoner i regionen diskuteres. Et sentralt funn her er hvordan introduksjonen av begrepet «ondskapens akse» har påvirket handlingsrommene til henholdsvis reformistiske og konservative fraksjoner i Iran, og der de sistnevntes posisjon er blitt styrket som en følge av USAs nye retorikk. I mer teoretisk orienterte analyser er disse studiene blitt videreført til å ta opp problemer knyttet til «terrorisme»-begrepet som et delegitimerende virkemiddel i internasjonal politikk, og spørsmålet om hvordan en metafor som «ondskapens akse» påvirker iranske elites ontologier.

Utover arbeidet med Petropol-prosjektet har Visser også initiert to forskningsprosjekter for Statoil om henholdsvis irakisk og saudiarabisk politikk. Det første tar opp inkongruensen mellom de statsmodellene ulike irakiske fraksjoner har presentert for å etablere et nytt regime i landet, mens det andre ser på etnoreligiøse spenninger i Saudi-Arabia. Det har så langt vært fokusert på utviklingstrekk i Østprovinser, sjiamuslimenes tradisjonelt viktigste område.

Hovedfagsstudent Brynhild Vestads hovedoppgave i statsvitenskap er en analyse av Statoils motiver for å støtte et demokratiseringstiltak i regi av OSSE i Aserbajdsjan i 2000, et prosjekt som omfattet en oppgradering av landets valglovgivning. I denne studien blir selskapets forhold til opinion, norske myndigheter og den aserbajdsjanske politiske verden studert. Studien konsoliderer det nybrottsarbeid Heradstveit har stått for på problemstillinger knyttet til vestlige bedrifters samfunnsansvar ved investeringer utenlands, særlig i land i den muslimske verden der en demokratiseringsprosess er i gang. Prosjektgruppens innsats på denne typen problemstillinger ble også aktualisert i forbindelse med kontroversen som oppstod høsten 2003 om Statoils engasjement i Iran, der flere av Heradstveits tidligere analyser på relaterte problemstillinger ble trukket frem i mediene.

Olje og demokrati i Golfen?

Irak-krigen rystet den politiske virkeligheten i Golfen. Men kan manglende amerikansk lydhørhet for arabisk verdensanskuelse skape dramatiske virkninger både regionalt og internasjonalt? Amerikansk vilje til å ta den lokale motstanden på alvor vil derimot kunne skape fruktbar dialog mellom Vesten og den arabiske verden. Det er et sentralt tema i boken *Oil in the Gulf. Obstacles to Democracy and Development*.

Oil in the Gulf.
Obstacles to Democracy and Development
Daniel Heradstveit & Helge Hveem (red.)
Ashgate 2003

Professor Daniel Heradstveit ved NUPI er en av redaktørene av boken, sammen med professor Helge Hveem ved Senter for teknologi, innovasjon og

kultur (TIK) ved Universitetet i Oslo. Den inneholder blant annet en ajourført analyse av sentrale spørsmål omkring byggingen av et nytt styresett i Irak etter Baath-partiets endeligt. Men boken beveger seg også utenfor Iraks grenser – hvilke veivalg ser man for seg at andre nøkkelstater i regionen, som Saudi-Arabia og Iran, nå tar?

I hjertet av analysen finner man spenningene mellom den amerikanske visjonen om demokrati og primærøkonomi i Golfen og den lokale motstanden mot denne modellen. Denne motstanden gir seg blant annet utslag i alternative visjoner om stat og demokrati, noe som i sin tur representerer en utfordring for USA. I denne spenningen ligger en risiko både for økt terrorisme og nye undertrykkende politiske regimer, særlig dersom regjeringen i Washington velger å overse de sosiale kreftene som gjør seg gjeldende i regionen.

Hvis USA derimot

velger å ta denne motstanden på alvor, kan det representere et utgangspunkt for fruktbar samhandling mellom vestlige ideer og regional politikk og tradisjoner, heter det i boken. Ikke minst er utviklingen i denne saken av avgjørende betydning for hvordan noen av verdens største olje- og gassreserver skal håndteres – noe som igjen er viktig både for den politiske stabiliteten i regionen og for verdensøkonomien.

I tillegg til å ha skrevet bokens introduksjonskapittel sammen med Hveem bidrar Heradstveit med kapittelet «The Psychology of Corruption in Azerbaijan and Iran» sammen med G. Matthew Bonham, basert på komparative analyser av intervjudata fra Iran og Aserbajdsjan i forskjellige tidsrom de siste årene. Ved å undersøke holdninger til korrupsjon hos eliter i de to landene får Heradstveit og Bonham frem nye data om den demokratisk orienterte opposisjonen i begge land. Reidar Visser har skrevet kapittelet

«Shi'i Perspectives on a Federal Iraq: Territory, Community and Ideology in Conceptions of a New Polity», der han viderefører flere temaer fra sin doktorgradsavhandling om irakisk politikk og relaterer dem til utviklingstrekk i Irak etter krigen i 2003. Kapittelet legger særlig vekt på spenningen mellom en tradisjonell sjiamuslimsk politisk diskurs der tanken om en enhetsstat har stått sterkt, og nye initiativ for å etablere en føderal statsstruktur for et fremtidig irakisk demokrati.

Andre bidragsyttere er Øystein Noreng, som skriver om gulfstatenes vanskelige stilling, og Ådne Cappelen og Robin Choudhury, som tar for seg saudiarabisk økonomi og mulige virkninger på verdens oljemarked. Mehrzad Boroujerdi går nærmere inn på reformistbevegelsen i Iran, og Brynjar Lia og Åshild Kjøk analyserer den såkalte «petroleums-terrorismen» (energikilder som terrormål) de siste 30 årene.

Informasjonsavdelingen og formidlingen ved NUPI

Informasjon er ett av NUPIs to hovedformål. Siden etableringen i 1959 har instituttet hatt en to-delt formålsparagraf. NUPI er ikke bare et forskningsinstitutt, men et institutt med et særlig nasjonalt ansvar for å formidle forskningsresultater og forskningsbasert informasjon både til andre forskergrupper og til allmennheten for øvrig.

Forskerstaben ved NUPI har følgelig et eget ansvar for å formidle sin forskning, blant annet gjennom publisering, mediedeltakelse, seminar deltakelse, undervisning og veiledning ved universiteter og høyskoler.

Informasjonsavdelingens virksomhet er både en integrert del av forskningsvirksomheten ved NUPI og en selvstendig virksomhet. Informasjonsavdelingen støtter opp om forskningsaktiviteten, men tar også initiativ til og iverksetter egne tiltak i skjæringspunktet mellom forskning og informasjon. Informasjonsavdelingen forestår NUPIs forlagsvirksomhet, seminarproduksjon, bibliotekjenester, mediekontakt og skolerettede virksomhet samt har ansvaret for NUPIs nettsted. NUPI har status som nasjonalt knutepunkt for publisering i tidsskrifter.

Virksomheten i 2003

Medie- og samfunnskontakt

En betydelig del av NUPIs virksomhet dreier seg om informasjon til nyhetsmediene og allmennheten. Ikke minst når store internasjonale begivenheter eller kriser finner sted, er NUPI-medarbeiderne sterkt etterspurt både i aviser og etermedier og som foredragsholdere. I 2003 var etterspørselen preget av etterdønningene av terrorangrepene mot USA i 2001 og av krigen mot Irak.

Ikke alle internasjonale hendelser og fenomener er like spektakulære og ikke all kunnskap er like etterspurt. Et bærende element i NUPIs informasjonsstrategi er ønsket om å skape interesse også for de problemstillingene som ikke til enhver tid står høyest på nyhetsmedienes dagsorden.

NUPIs nettsted, www.nupi.no, er svært godt besøkt og er et livskraftig bindeledd til omverdenen. Med en stor forskerstab, et omfattende tilbud av elektroniske fulltekstpublikasjoner, en bred tidsskriftportefølje og en betydelig seminarvirksomhet er [nupi.no](http://www.nupi.no) et viktig knutepunkt for ulike brukergrupper. Besøksfrekvensen på [nupi.no](http://www.nupi.no) ligger på nær 1000 besøkende pr. dag. NUPI bestreber seg på å ha et oppdatert tospråklig nettsted. Webredaktør er Ivar Windheim.

NUPIs nyhetsbrev NUPInfo inneholder de viktigste nyhetene om forskning og andre aktiviteter ved instituttet og går til et bredt utvalg av NUPIs brukere. Det publiseres på papir og nett fire ganger i året.

Sammen med ni andre institutter som forsker på internasjonale forhold, samarbeider NUPI i et nettverk om databasen NINFO – Norsk forskning på internasjonale forhold. [ninfo.no](http://www.ninfo.no) er en kompetansedatabase der brukeren lett kan finne frem til eksperter på ulike spørsmål innenfor internasjonal politikk. [ninfo.no](http://www.ninfo.no) er etablert for å gjøre veien kortere mellom forskere og viktige brukere, som journalister og beslutningstakere.

Publikasjoner

Bøker og rapporter

NUPI-forlaget er en integrert del av informasjonsvirksomheten på NUPI. Hvert år utgis en rekke bøker og rapporter på eget forlag, i tillegg til tidsskriftene som omtales under. I 2003 ble det utgitt rundt 35 titler, herunder bøker, rapporter og notater, på NUPI.

I tillegg til tidsskriftredaktørene og informasjonssjefen, som er NUPI-forlagets forlagsjef, er tre årsverk involvert i NUPIs publikasjonsvirksomhet. Ole Dahl-Gulliksen og Liv Høivik er designere, mens Jan Risvik og Eilert Struksnes er redaksjonssekretærer.

Tidsskrifter

Internasjonal politikk er det ledende skandinaviskspråklige tidsskriftet på sitt felt og henvender seg så vel til den interesserte legmann som til akademikere. IP har vært utgitt ved NUPI siden instituttet ble opprettet, de første årene i samarbeid med Chr. Michelsens Institutt.

Det feltet som tidsskriftet søker å dekke, er i enorm forandring. Skillene mellom hva som utgjør nasjonal og internasjonal politikk er i stor grad i ferd med å bli visket ut. Samtidig er det tydelig på stadig flere områder at fenomener som før ble sett på som nasjonale, blir utformet i samspill med prosesser som strekker seg utover nasjonale grenser. *Internasjonal politikk* søker å være helt i front med å utforske denne dynamikken, samtidig som mer tradisjonelle spørsmål blir grundig dekket.

I 2003 behandlet tidsskriftet bl.a. temaer som EUs kamp mot terrorisme, russisk medlemskap i NATO, olje som motiv for Irak-krigen og Norge i FNs sikkerhetsråd.

Internasjonal politikk er et fagfelleverdert kvartalstidsskrift. Knut G. Nustad gikk av som redaktør ved årsskiftet etter over tre års innsats, og overlot redaktørposten til Birgitte Kjos Fonn.

Siden etableringen i 1974 har **Forum for Development Studies** vært Norges ledende tidsskrift innenfor utviklingsforskning. I senere år har det mer systematisk henvendt seg til beslektede miljøer i Norden med sikte på å bli et Oslo-basert internasjonalt tidsskrift. Målet er å forbedre kvaliteten på norsk og nordisk forskning på utvikling, nord-sør-forhold og bistand. Samtidig ønsker redaksjonen å formidle resultater fra forskningen og stimulere til debatt. I 2003 tok tidsskriftet for seg temaer som miljø og utvikling og retten til mat i et menneskerettsperspektiv.

Forum kommer ut med to hefter i året og utgis av NUPI i samarbeid med Norsk Forening for Utviklingsforskning. Redaktør er Olav Stokke.

Nordisk Østforum er et tidsskrift for Russland- og Øst-Europa-studier som har abonnenter i alle nordiske land. Tidsskriftet behandlet i 2003 temaer som spente fra demokratiutvikling i Russland til nostalgi og kirkeliv i den tidligere østblokken.

Østforum er et kvartalstidsskrift. Helge Blakkisrud er redaktør.

Hvor hender det? (HHD?) er en artikkelserie som kommer 24 ganger i året og tilbyr artikler om internasjonale spørsmål i konsentrert og forenklet form.

I 2003 tok HHD for seg temaer som Afghanistan, venstredreining i Latin-Amerika og WTO – for å nevne noe. HHD-redaktør er Ivar Windheim.

Fra 2003 etablerte NUPIs informasjonsavdeling også det elektroniske tidsskriftet **Ekko**, en relansering av NUPIs tidligere allmennrettede tidsskrift *Tidens Ekko*, som gikk inn på begynnelsen av 1970-tallet. *Ekko* kom med to numre i 2003, om Kongo og om terrorisme.

Seminarer

NUPI forestår en utstrakt seminarvirksomhet. Instituttet arrangerte i 2003 rundt 50 større og mindre seminarer innenfor alle NUPIs fagfelter, herunder en del konferanser av minst en dags varighet. Flere av seminarerne var samarbeidsprosjekter med andre forskningsinstitutter, Utenriksdepartementet osv.

NUPI-seminarene spenner fra de mindre og teoritunge, noen ganger interne, som først og fremst er beregnet på spesielle fagmiljøer, til de store seminarerne med bred appell og stort publikumsoppmøte. Blant annet var over 400 tilhørere til stede da USAs tidligere president Bill Clinton talte i Oslo i NUPI-regi høsten 2003.

Helene Revhaug og Vibeke Sand har i 2003 alternert i rollen som seminaransvarlig.

Skolerettet virksomhet

Å lage undervisningsmaterieell og holde kurs for samfunnsfagselever i videregående skole er en av NUPIs nasjonale oppgaver. Ifølge læreplanen i faget samfunnskunnskap, der internasjonal politikk er en viktig komponent på tredje trinn, skal elevene delta i en ekskursjon til det «utenrikspolitiske Norge», som i tillegg til NUPI blant annet innbefatter besøk i Stortinget og Utenriksdepartementet. I tillegg til det tosifrede antall skoleklasser som hvert år besøker NUPI, er også NUPI-medarbeidere fra tid til annen på skoler og holder foredrag. De absolutt mest etterspurte temaene i 2003 var ikke uventet Irak og terrorisme. Skolebesøksordningen er en viktig kanal for innsikt om hva som til enhver tid rører seg i skoleverket, og hvor det utenrikspolitiske engasjementet blir rettet.

Selve grunnpilaren i den skolerettede virksomheten er imidlertid artikkelserien *HHD*. De siste årene er publikasjonen gjort mer tilgjengelig for et

30 år med utviklingsspørsmål

I 2003 kom tidsskriftet *Forum for Development Studies* (FDS) ut med sin 30. årgang. Siden Olav Stokke ved inngangen til 1974 tok initiativ til det første nummeret, har tidsskriftet, som opprinnelig het *Forum for utviklingsstudier*, endret seg betydelig, men det har hele tiden holdt høy kvalitet.

Det var med målsetningen «å stimulere norsk debatt om utviklingsland, bistandsprosjekt og utviklingsproblemer og å gi spesialisert informasjon på disse områder» at *FDS* ble startet opp i 1974.

Utgangspunktet var en allerede etablert seminarserie, og vek-

selvirkningene mellom seminar og det nystartede tidsskriftet var gode. Utsiktene til publisering bidro til at seminarinnleiderne la ned et betydelig forarbeid, og nivået ble hevet.

Utviklingsprosjekt var «i tiden», men det fantes ikke noe tilsvarende tidsskrift i Norge på det tidspunktet. Dermed skulle *Forum for utviklingsstudier* bli rett publikasjon til rett tid. Tidsskriftet fikk snart en posisjon som en viktig arena for formidling, debatt og forskning om utviklingsprosjekt i Norge. For 15 år siden gikk *FDS* gjennom en større omlegging som samtidig representerte en klar heving av ambi-

sjonsnivået. Tidsskriftet fikk blant annet engelsk språkdrakt og navnet *Forum for Development Studies* – noe som samtidig representerte viktige bestrebelser på å gjøre *Forum* til et internasjonalt, fagfellevurdert tidsskrift. Bestrebelsene ga frukter, og i dag er *FDS* et anerkjent internasjonalt tidsskrift på sitt felt.

Inntil slutten av 1980-tallet hadde NORAD stått for finansieringen, men etter hvert ble den overtatt av Forskningsrådet. Omleggingen innebar blant annet et tett samarbeid med Norsk Forening for Utviklingsforskning (NFU), en utvidelse av redak-

sjonen og en redaksjonskomité på fem medlemmer, i tillegg til et redaksjonsråd av seniorforskere.

I dag holder *FDS* en klart internasjonal standard, men har fortsatt en nordisk forankring hva bidragsytere og distribusjon angår. På 1990-tallet er tidsskriftet kommet med i de viktigste internasjonale bibliografiske publikasjoner innenfor dets faglige nedslagsfelter.

Tidsskriftets grunnlegger og redaktør gjennom alle de 30 årene det har eksistert, Olav Stokke, ble ved utgangen av 2003 engasjert for tre nye år.

bredere publikum, men fortsatt er artikkelserien redigert slik at den kan inngå i IP-undervisningen, og for skoleabonnenter finnes det egne skolesider på NUPIs hjemmeside, med arbeidsoppgaver og nyttige nettadresser i tilknytning til hvert tema.

Artikkelserien finnes også på Internett med rundt 200 artikler fra tidligere årganger. Årgangene legges ut på nett etter hvert som de avsluttes. I tillegg finnes *HHD* som temahefter om spørsmål som FN, EU, miljøpolitikk, nord-sør-spørsmål, Øst-Europa og Midtøsten. Skoleansvarlig er Ivar Windheim.

Interninformasjon

God interninformasjon er en grunnpilar i arbeidet med å skape en velfungerende organisasjon, og er også av avgjørende betydning for den utadrettede informasjonen. Intranettet inneholder alt fra internavis som oppdateres løpende, til informasjon om administrative og økonomiske rutiner, elektroniske maler og brukermanualer for dataprogrammer samt en intern NUPI-håndbok. Helene Revhaug og Vibeke Sand har i 2003 alternert i rollen som intranettredaktør.

Biblioteket

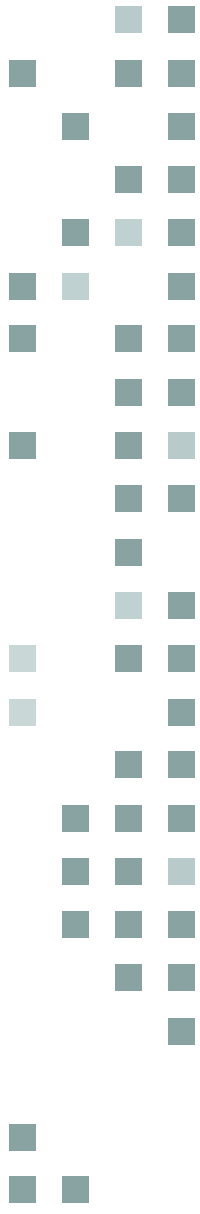
NUPIs bibliotek er et spesialbibliotek for internasjonal politikk og beslektede emner som tjener som ressursenter for litteratur og dokumentasjon og gir godt grunnlag både for forskningen og informasjonsvirksomheten ved instituttet. I noen utstrekning betjenes også eksterne brukere.

Ved utgangen av 2003 hadde NUPI-biblioteket rundt 24 000 bøker, 400 løpende tidsskrifter og 40 aviser. NUPIs bibliotekdatabase har rundt 70 000 innførsler, hvorav rundt to tredeler er tidsskrifter.

Bibliotekleder er Dagfrid Hermansen, øvrige ansatte er Tore Gustavsson og Hazel Henriksen, til sammen 2,6 årsverk.

- Leder** Birgitte Kjos Fonn
Medarbeidere Ole Dahl-Gulliksen, Torill Egge Grung, Tore Gustavsson, Hazel Henriksen, Dagfrid Hermansen, Liv Høivik, Helene Revhaug, Jan Risvik, Vibeke L. Sand, Eilert Struksnes, Ivar Windheim
Praksisstudent Espen Bjerke
Sivilarbeidere Morten Anfinsen, Vebjørn Elvebakk, Lars Tore Flåten, Erlend Huglen, Even Fredrik Sinding-Larsen, Halvard Leira

NUPIs administrasjon

NUPIs administrasjon har ansvaret for instituttets økonomi, drift og personalarbeid. Administrasjonen har til oppgave å

- ▼ utvikle og tilrettelegge gode rutiner for økonomistyring
- ▼ sørge for at lokaler, IT-systemer og administrative rutiner er hensiktsmessige og organisert slik at arbeidet blir mest mulig effektivt, og at arbeidsmiljøet blir godt
- ▼ utvikle gode personaladministrative rutiner i tråd med lov- og avtaleverk.

Virksomheten i 2003

Følgende oppgaver har preget arbeidet i rapporteringsåret:

Nye lokaler

I desember 2003 flyttet instituttet inn i nye lokaler i Oslo sentrum. Forberedelser til og gjennomføring av denne flyttingen har preget mye av arbeidet i avdelingen i rapporteringsåret. I første halvår omfattet dette utarbeidelse av kravspesifikasjon, vurdering av alternative lokaliseringer og forberedelse av styrets valg av ny adresse. I annet halvår har avdelingen forberedt selve flyttingen, herunder klargjort infrastrukturen i de nye lokalene og fjernet vår infrastruktur i de gamle.

NUPI har etter flyttingen fått en mer sentral plassering i Oslo sentrum. Videre fremstår instituttet nå mer tidsmessig, og staben er mer samlet. Dette skal bidra til et bedre og åpnere arbeidsmiljø og større grad av samhandling på tvers av avdelinger.

Arkiv

I forkant av flyttingen ble arkivverdige dokumenter fra NUPIs arkiv for perioden 1959–73 oversendt Riksarkivet. NUPIs arkiv er fremdeles papirbasert, men det er foretatt sonderinger med tanke på overgang til elektronisk arkiv.

HMS

Arbeidet med HMS har hatt høy prioritet de siste årene. Dette arbeidet er nå inne i et godt spor med faste rutiner. Noen av disse ble utsatt i påvente av flytting.

Lokal lønnspolitikk

Den lokale lønnspolitikken for instituttet har vært gjenstand for revisjon og fornyelse. En oppdatert versjon for perioden 1. april 2003–31. mars 2006 ble fremforhandlet mellom partene på instituttet og vedtatt av styret. I forlengelsen av dette er det også forhandlet frem en mindre endring av instituttets personalreglement.

IT-systemer

Oppgraderingen av instituttets PC- og printerpark har fortsatt planmessig. Det er ikke foretatt større investeringer og nyinnkjøp i forbindelse med flyttingen. Det arbeides stadig med forbedring av systemets sikkerhetsrutiner. Instituttet har en bred internasjonal kontakflate, noe som har vist seg som en utfordring i denne sammenheng. Vi har hatt stor nytte av et samarbeid med FFI for bedring av datasikkerheten ved instituttet.

Økonomi og personale

Instituttets økonomi har vist en negativ utvikling i 2003. Et underskudd på kr 1 416 732 har bidratt til å redusere egenkapitalen med 51% til kr 1 354 288. Om lag halvparten av dette underskuddet

skyldes flyttekostnader.

Det var ventet at denne prosessen ville føre til ekstra kostnader, men omfanget har blitt noe større enn opprinnelig budsjettet. Den andre halvparten av underskuddet skyldes at deler av forskningsvirksomheten ikke har nådd de inntjeningsmål som var satt for året. Det er iverksatt tiltak med sikte på å bedre inntektsstrømmen fremover.

Det ble i 2003 i alt utført 69,8 årsverk ved instituttet, omtrent samme nivå som året før. Årsverkene fordeler seg med 38,8 forskerårsverk og 19,7

knyttet til informasjon, bibliotek og administrasjon. Videre stod studentstipendiater og sivilarbeidere for henholdsvis 7,5 og 3,8 årsverk. Antall årsverk utført av henholdsvis kvinner og menn var 21,4 og 48,4, mot 24,6 og 46,0 året før.

Personalet har vært stabilt med få utskiftninger. Sykefraværet har vært høyt. Dette skyldes noen få langvarige fravær som følges opp fra ledelsens side. Arbeidsmiljøet kan betegnes som godt, og flyttingen har medført en bedring både av de fysiske og de psykososiale forholdene.

2003 på flyttefot

15. desember 2003 var NUI på plass i nye lokaler på C. J. Hambros plass 2 i Oslo sentrum. Etter nesten 15 år i Grønlandsleiret 25 var tiden moden for en relokalisering av instituttet.

Flyttingen var resultat av en prosess som pågikk gjennom hele året. I forbindelse med at den eksisterende

leiekontrakten for Grønlandsleiret 25 utløp 31. desember 2003, ble det foretatt en sondering for å se hvilke alternativer som var tilgjengelige. Markedet for leie av kontorbygg var på det tidspunkt leiers. Dette ga instituttet mulighet til å forhandle frem en gunstig leiekontrakt med lang

varighet. I dette arbeidet hadde vi god hjelp av Kvadrat Eendom AS.

C.J. Hambros plass 2 gir instituttet en mer sentral plassering i Oslo enn tidligere. Det er kort vei til ulike departementer, Stortinget og andre samarbeidsinstitusjoner. Dette regner vi med vil få en positiv

betydning for instituttets forhold til omverdenen.

I utformingen av lokalene er publikumsrettet aktivitet som bibliotek, konferansesal og informasjonsvirksomhet plassert i nær tilknytning til inngangsparti og resepsjonen. Videre er det lagt vekt på lys og åpenhet og lagt til

rette for flere møtepunkter for instituttets medarbeidere.

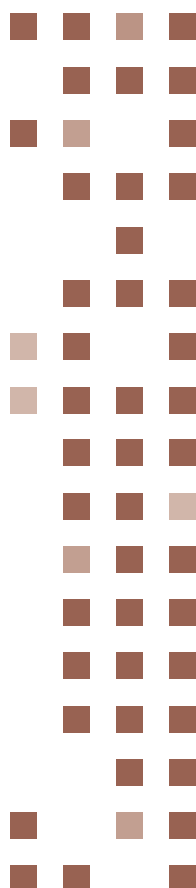
Flyttingen innebærer et stort løft og en investering for instituttet som vi regner med vil gi positive resultater på flere hold i årene fremover.

Leder Frode Løvik

Medarbeidere Jonny Andreassen, Anja K. Bakken, Elin O. Demiraslan, Margareta Håkansson, Liv Høivik, Lillian Husby Melien, Sølvi R. Myhren, Berit Skare, Jack Skarsjø, Kristoffer Tjørnås

Konferanser og seminarer 2003

Januar

21.1. **Syria, Iran and the Hizbollah in an Israeli Perspective**
Dr Yossi Olmert, Lecturer on Communications, Bemedia College, Tel Aviv, Political Columnist, Jerusalem Post

23.1. **Norsk strategi overfor Russland – behov for å tenke nytt?**
Olav Berstad, spesialrådgiver, UD; Jon Vea, direktør, NHO; Hans-Wilhelm Steinfeld, korrespondent, NRK

Februar

4.2. **Internasjonaliseringen i IKT-næringen: myter, fakta og strategier**
NHDs strategiarbeid for IKT-forskningen og IKT-næringens internasjonalisering, Pål Gretland, underdirektør, nærings- og handelsdepartementet
Født global eller lokal? Internasjonalisering og konkurranse i IT-næringen, Arne Melchior og Vibeke Øi, NUPI
Kommentarer: Generalsekretær Per Morten Hoff, IKT Norge; Fredrik Geelmuyden, Component Software; Rolf Assev, Opera Software

13.2. **«En annerledes supermakt? EUs sikkerhets- og forsvarspolitik», Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red.**
Pernille Rieker, forsker, NUPI; Ståle Ulriksen, forsker NUPI; Svein Melby, forsker, NUPI
Kommentar: Magnus Takvam, NRK
Boklansering og seminar

14.2. **NUPI's Research Group on European and Transatlantic Security seminar series: Terrorism and Security Issues from a Psychological Perspective**
Professor Peg Hermann, Maxwell School of Syracuse University

17.2. **The First Line of Defence: Fighting International Drug Trafficking in Central Asia**

Opening: Kåre Aas, Deputy Director General, MFA
Illicit Drug Dynamics in Central Asia and the UNDOC Response, Antonella Deledda, UN Regional Representative, UN's Office on Drugs and Crime, Tashkent

The Tajik Case and the Drug Control Agency, Major General Rustam Nazarov, Director of Drug Control Agency, Tajikistan

The Role of the National Police Directorate in Central Asia, Odd Berner Malme, Assistant Police Director, The National Police Directorate, Oslo

21.2. **NUPI's Theory Seminar: The Concept of Development in Norway**
Knut G. Nustad, Oslo University

Mars

6.3. **NUPI's Research Group on European and Transatlantic Security seminar series: US-European differences and why they are probably long-term**
Dr Christopher Coker, London School of Economics

14.3. **NUPI's Theory Seminar: International Law in the «War on Terror»**
Professor Adam Roberts, Oxford University

24.3. **Norge i FNs sikkerhetsråd 2001–2002 – hvilke lærdommer kan vi trekke?**
I. Introduksjon
Åpningsinnlegg, Jan Petersen, utenriksminister, UD
II. Norges arbeid i FNs sikkerhetsråd – erfaringer og lærdommer
«Fra forventning til erfaring», Ole Petter Kolby, ambassadør, UD
«Sikkerhetsrådets sanksjonspolitik: Fra målrettede til tidsbegrensede sanksjoner», Åge Grutle, eksp.sjef, UD
«Fredsbevarende operasjoner», Wegger Chr. Strømme, ambassadør, UD

	«Betydningen av 11. september 2001», Jørg Willy Bronebakk, eksp.sjef, UD	22.4.	Putin's Russia, the Russian Diaspora and National Neighbours Professor Aurel Braun, University of Toronto
	Kommentarer og diskusjon, Erik Sagflaat, Dagsavisen og Kari Karamé, NUPI	25.4.	NUPI's Theory Seminar: Theorising the Religion/Politics Nexus in Early Modern European State Formation: Carl Schmitt and the Politics of Confessional Identities Benjamin de Carvalho, NUPI
	<i>III. Konfliktforebygging og håndtering. Nødvendige prioriteringer</i>	Mai	
	«Sett fra innsiden», Bjørn Skogmo, assisterende utenriksråd, UD	6.5.	Development finance – living up to the Monterrey Commitments: Raising aid and ensuring its effectiveness Dilip Ratha, World Bank i samarbeid med ECON
	«Sett fra utsiden», Mikkel Bedby Rasmussen, forsker, Institutt for Internasjonale Studier	9.5.	NUPI's Research Group on European and Transatlantic Security seminar series: One or Many Poles? Options for the Global System Professor Barry Buzan, London School of Economics
	«Sett fra politikerens ståsted», Haakon Blankenborg, stortingsrepresentant, Arbeiderpartiet	12.5.	Croatia – towards full membership in the EU Mr Neven Mimica, Minister of European Integration, Republic of Croatia
	«Sett fra journalistens ståsted», Håvard Narum, journalist, Aftenposten	22.5.	Folkeretten på vandring – før, under og etter krigen i Irak Halvdagsseminar i samarbeid med FN-sambandet
	«Kommentarer og diskusjon», Espen Barth Eide, leder Avd. for internasjonal politikk, NUPI; Anne Julie Semb, førsteamanuensis, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo	22.5.	Central Asia: Human Rights, Security and International Involvement Following 9/11 Dr Aaron Rhodes, Executive Director, the International Helsinki Federation for Human Rights; Dr Pavel Baev, Senior Researcher, PRIO. I samarbeid med Den norske Helsingforskomiteen og Den norske Atlanterhavskomité.
	<i>IV. Avslutning</i>	23.5.	Utenrikskonferansen 2003 I samarbeid med Norges forskningsråd og andre forskningsinstitutter
	Avsluttende kommentar, Ståle Ulriksen, ass. direktør, NUPI	28.5.	Reanchoring the US in the International Community John Brady Kiesling
April		28.5.	The Current Security Situation and Peace Mission Efforts in the Democratic Republic of Congo Mr Mark Malan, ISS, South Africa
4.4.	Irak etter invasjonen? Halvdagsseminar: <i>En krig uten seierherrer</i> , Brigte Vaage, NUPI	Juni	
	<i>(U)stabilitet og føderalisme – Iraks politiske landskap etter Baath</i> , Henrik Thune, NUPI	20.6.	Medlemskap, fortsatt EØS eller «sveitsisk løsning»? Lansering av Tenketank Europas utredning
	<i>Irak under amerikansk flagg: anti-amerikanisme, islamisme og opposisjon</i> , Cecilie Hellestveit, PRIO	26.6.	Inspections and reflection – Experiences from Iraq
	<i>From the Golden Era back to Iraq – the Kurdish Dimension</i> , Kamiran Aziz, NUPI		
	<i>Den irakiske olje- og gasssektoren etter Saddam</i> , Arnstein Wigestrang, Orkla Enskilda Securities		
	<i>Tilbake til FN – stabilitet og det internasjonale samfunnet</i> , Espen Barth Eide, NUPI		
	<i>Den tredje Golfkrigen og den arabiske verden</i> , Nils Butenschøn, Senter for menneskerettigheter		
4.4.	NUPI's Research Group on European and Transatlantic Security seminar series: Towards a European Foreign Policy? European Responses to 9/11 and the «War against Terrorism» Professor Brian White, Staffordshire University		

- Jørn Siljeholm, Multidisciplinary/
Chemical, Massachusetts Institute of
Technology and Peter Franck,
Computer forensic consultant
- September**
- 6.9.** **Alexander Dubcek Seminar**
Opening remarks
Ambassador Andrej Sokolik, Embassy
of the Republic of Slovakia
Thorbjørn Jagland, Leader of the
Standing Committee on Foreign
Affairs, Norwegian Parliament
Pavel Dubcek, son of Alexander
Dubcek
Alexander Dubcek and the year 1968
Dr Michael Stefansky, Institute of
History, Bratislava
*The Impact of the Action Programme of
April 1968 and of the August Invasion*
Per Egil Hegge, Aftenposten
*Alexander Dubcek in the Federal
parliament after November 1989*
Dr Daniel Smihula, Political journalist,
the Slovak State Radio
Moderator: Iver B. Neumann, NUPI.
A one-day conference in cooperation
with the Embassy of the Republic of
Slovakia
- 12.9.** **NUPI's Research Group on European
and Transatlantic Security seminar
series:**
**Security and Defence in the Future EU:
Perspectives on the European
Convention**
Magnus Ekengren, Assistant
Professor, Swedish National Defence
College
- 22.9.** **NUPI's Theory Seminar:
America and World Order**
Christian Reus-Smit, Australian
National University
*Imagining Regions in International
Relations: The Case of Oceania*
Greg Fry, Australian National
University
- 25.-26.9.** **Militærmaktseminaret 2003**
**Norsk forsvars- og utenrikspolitikk:
Militærmakt som ideal-, real- eller
«nøytralitetspolitikk»?**
I samarbeid med Forsvarets
stabsskole
- 26.9.** **NUPI's Research Group on European
and Transatlantic Security seminar
series:**
Conceptualising EU Foreign Policy
Karen Smith, Lecturer in International
Relations, London School of Economics
- Oktober**
- 3.10.** **Clash of Civilisations: Are there other
options?**
Rabbi Michael Melchior, Member of
the Knesset
- 6.10.** **Kurs i taleskriving**
Ted Sorensen, Rådgiver og taleskriver
for bl.a. president John F. Kennedy.
Jurist og forfatter av bøker og artikler
om amerikansk politikk og
utenrikspolitikk
- 24.10.** **NUPI's Theory Seminar: Recent
Research on the Roots of the American
Imperial Tradition**
Halvard Leira, NUPI
- November**
- 5.11.** **Meeting The Challenges Of HIV/AIDS
In An Interdependent World**
The Honorable William Jefferson
Clinton, 42nd President of the United
States
- 14.11.** **NUPI's Theory Seminar:
Neo-Conservatives and Trans-Atlantic
Relations**
Ola Tunander, PRIO
- 20.11.** **Hva er USA i dag?**
Iver B. Neumann, NUPI; Henrik Thune,
NUPI; Nazneen Khan, Høgskolen i
Oslo; Andreas Løvold, frilansjournalist;
Morten Strøksnes, Morgenbladet
- 21.11.** **NUPI's Research Group on European
and Transatlantic Security seminar
series: What Kind of Foreign Policy
Does Europe Run?**
Professor Christopher Hill, London
School of Economics
- 28.11.** **NUPI's Theory Seminar:
American Economic Hegemony Then
and Now**
Jennifer Sterling-Folker, University of
Connecticut
- December**
- 4.12.** **NUPI's Research Group on European
and Transatlantic Security seminar
series:**
**Fighting International Terrorism: The
Political Debate in Germany**
Professor Gerd Langguth
- 4.12.** **Fortsatt spenning på Balkan?**
Dag Halvorsen, journalist og mange-
årig korrespondent i Øst-Europa
- 8.-9.12.** **The Current Security Situation in
Africa: A mixture of ongoing conflicts,
hopes of peace, and fragile
settlements**
Welcome and Introduction, Andreas
Vogt, TFP, NUPI

Introduction to the Institute for Security Studies and the Africa Security Analysis Programme (ASAP), Joao Porto, ASAP

Human Security in Sub-Saharan Africa: An overview

«From Wars, to Complex Emergencies to Negotiated Settlements: Sub-Saharan Africa in 2003», Joao Porto

«Southern Africa's Humanitarian Trends: Food Security, Displacement and Humanitarian Assistance», Jenny Clover, Researcher, ISS

«The African Battlespace: Is Civilian Protection during Armed Conflicts a Mirage in the African Context?», Richard Cornwell, Senior Research Fellow, ISS

«Conflict Resolution and the Promotion of Peace: What Role for International and Regional Organisations in Africa?», Joao Porto

«Peacekeeping Trends: Major Developments in Africa in 2004 and Future Prospects», Cedric de Coning, Programme Adviser, ACCORD

Country-Studies/Specialised Sessions

«The Democratic Republic of Congo: historical overview and current situation»; «MONUC and the Challenges of Peace Implementation»; «Bunia and the Ituri situations»; «DDRRR; etc.», Henri Boshoff, Military Analyst, ISS

«Zimbabwe: historical overview and current situation; the economic and political meltdown; fear of prosecution: an elite «insecurity» dilemma as the main obstacle for transition in Zimbabwe?», Chris Maroleng, Researcher, ISS

«Angola: historical overview and historical situation; the end of the war and reconstruction; UNITA and the MPLA – what political future of Angola?; the DD&R process: what happened to reintegration?; Land reform in Angola: establishing the ground rules; etc.», Jenny Clover/Joao Porto,

«Sudan: historical overview and current situation; the peace process; humanitarian dimensions; etc.», Richard Cornwell

«Burundi: historical overview and current situation; the peace process; humanitarian dimension; etc.» Jean Marie Gasana, Senior Researcher, ISS; Henri Boshoff

19.12. NUPI's Theory Seminar: US Hegemony: An IPE Perspective
Leonard Seabrooke, Australian National University

Doktorgrader

Doktorgradsprosjekter fullført i 2003

Leo Andreas Grünfeld: Essays on Multinational Firms, R&D Spillovers and Absorptive Capacity Effects

Avlagt ved Universitetet i Oslo

Avhandlingen utvikler teorier for og tester ut hvorfor og hvorvidt foretak velger å bli multinasjonale, motivert ut fra behovet for å tilegne seg kunnskap i andre land. I denne sammenheng står den multinasjonale bedriftens evne til å absorbere slik kunnskap sentralt. Et viktig resultat er at teknologispredning ikke bare avhenger av kilden for slik spredning, men også av mottakerens evne til å nyttiggjøre seg teknologien. En implikasjon er at forskning og utvikling også er viktig i bransjer der teknologiutviklingen i hovedsak skjer i utlandet. Avhandlingen ble forsvart i offentlig disputas i april 2003 og er presentert i sin helhet i NUPI-rapport nr. 275. To av essayene er allerede publisert i internasjonale tidsskrifter.

Reidar Visser: Unfulfilled Mandate? Competing Visions for the Future of Iraq in an Age of Self-Determination

Avlagt ved St Antony's College, University of Oxford

Avhandlingen tar utgangspunkt i de fragmenteringsscenarier for Irak som har versert helt siden krigen mellom Iran og Irak. Fokus ligger på utviklingen i de sørlige delene av Irak. Gjennom en historisk analyse av irakisk politikk i perioder der staten var utsatt for særlig press både utenfra og innenfra, demonstreres det at separatistiske løsninger har stått særdeles svakt i denne delen av landet. Analyser av noen av de mest kritiske fasene i den moderne staten Iraks historie viser at fraværet av separatisme i sør ikke primært skyldes sentralregjeringens undertrykkelse,

men at de få separatistiske bevegelsene som er blitt forsøkt lansert, har desintegrert på grunn av manglende lokal oppslutning. Et annet funn er at de relativt spede tilløpene til separatisme som er blitt manifestert, primært har vært knyttet til sunnimuslimske miljøer, mens separatistiske løsninger historisk sett har hatt en marginal plass i den politiske debatten blant den sørlige landsdelens sjiamuslimske majoritet. Avhandlingen ble forsvart i disputas i slutten av februar 2003.

Doktorgradsprosjekter under produksjon i 2003

Helge Blakkisrud: Towards a Federal Russia?

I løpet av det siste tiåret har Russland gjennomgått en desentraliseringsprosess uten sidestykke i russisk historie. Det har vært bred enighet om at den russiske staten skal baseres på en føderal struktur. Når det gjelder den innbyrdes fordelingen av makt mellom sentrum og føderasjonssubjektene, har det imidlertid pågått en kontinuerlig tautrekking. Avhandlingen følger debatten om russisk føderalisme fra oppløsningen av Sovjetunionen til Putins føderale reformer sommeren 2000.

Nina Græger: Fra nasjonalt til internasjonalt forsvar: Militærmakt som instrument for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk

Den overordnede problemstillingen for avhandlingen er i hvilken grad og hvordan det sikkerhetspolitiske trusselbildet etter den kalde krigen har endret synet på Forsvarets rolle og på bruk av militærmakt i den norske forsvarspolitiske diskursen. Prosjektet identifiserer hovedposisjonene i norsk forsvarspolitikk og hvem som driver den fremover. Avhandlingen fokuserer både på debatten

og på de institusjonelle endringene i forbindelse med omleggingen av Forsvaret og Norges tilknytning til NATO, EU og FN.

Hege Medin: The Importance of Learning by Doing and Sunk Costs in International Trade Transactions

I internasjonal handel spiller transaksjonskostnader en avgjørende rolle for handelsmønstret, og økonomisk integrasjon fører til reduksjon av slike kostnader. I økonomiske modeller anses ofte handelsomkostninger for å bestå av toll og reelle transportkostnader og være proporsjonale med omsatt volum. Imidlertid fører ny handelspolitikk med gjensidig anerkjennelse av standarder, regelverk og lover til reduksjon i selskapenes faste eksportkostnader, noe som er i ferd med å få økt betydning. Prosjektet legger hovedvekten på å innpasse faste kostnader i økonomiske modeller for internasjonal handel og geografi, for bedre å kunne analysere dagens internasjonale handelsmønstre, struktur og økonomisk integrasjon.

Morten Bremer Mærli: Crude Nukes on the Loose? Preventing Nuclear Terrorism by Means of Optimum Nuclear Husbandry, Transparency, and Non-Intrusive Verification

Sikring og kontroll av spaltbart våpenmateriale er av avgjørende betydning for å minske faren for spredning og bruk av kjernevåpen. Terrorgrupper kan fremstille enkle kjernevåpen dersom de har tilgang til spaltbart materiale. Effektiv sikring og kontroll av høyanriket uran og plutonium er derfor essensielt for å redusere faren for nukleær terrorisme. Dagens økende spredningsfare krever forsterket internasjonal innsats på en rekke områder. I studien analyseres den nukleære terrorfaren. Optimale tiltak identifiseres, med utgangspunkt i økt transparens og ikke-intrusiv verifikasjon av høyanriket, russisk marint uranbrensel.

Kari M. Osland: New Wars? Regime Changes, Legitimacy and Security Sector Reform

Innenfor rammen av demokratiteorier, og med hovedvekt på legitimitet og suverenitet, tar prosjektet sikte på å analysere det internasjonale samfunnets regimeendingsstrategier i etterkrigs-

samfunn. Mer spesifikt vil prosjektet analysere diskrepansen mellom internasjonal krisehåndtering på den ene siden og behovet for (gjen-)oppbygging av levedyktige, legitime demokratier på den andre. Ulike overgangsadministrasjoner vil bli sammenlignet.

Pernille Rieker: Europeanisation of Nordic Security. The EU and the Changing Security Identities of the Nordic States

Rieker har studert europeisering av nordisk sikkerhet og hvordan EU har påvirket nasjonal sikkerhetspolitisk orientering i Danmark, Finland, Norge og Sverige siden den kalde krigens slutt og frem til i dag.

Avhandlingen argumenterer for at EU fremstår som en ny type sikkerhetspolitisk aktør, og at et nytt begrepsapparat derfor er nødvendig for å forstå hvordan denne opererer. I tillegg viser den at EUs sikkerhetspolitiske orientering har en tendens til å påvirke utviklingen også i nasjonal sikkerhetspolitikk.

Hovedkonklusjonene i avhandlingen viser at EU påvirker nasjonal sikkerhetspolitisk orientering i alle de fire landene. Analysen viser imidlertid at graden av tilpasning varierer, og at faktorer som sikkerhetspolitisk tradisjon, historiske erfaringer og type tilknytning til EU kan forklare forskjellene. Studien viser for eksempel at formelt medlemskap ikke nødvendigvis leder til sterkest grad av europeisering, noe som bidrar til å forklare hvorfor norsk sikkerhetspolitikk synes å være mer påvirket av utviklingen i EU enn den danske. Avhandlingen ble innlevert i oktober 2003, med disputas i mars 2004.

Andreas Selliaas: Nasjonalisme etter imperiesammenbrudd

Prosjektet tar sikte på å vurdere internasjonale organisasjoners (NATO, EU, OSSE og Europarådet) innvirkning på minoritetspolitikk i post-kommunistiske stater i Europa. Doktoranden ser særlig på stater som har en stor minoritet og som grenser til et potensielt hjemland for denne minoriteten (eks. Estland, russere i Estland og Russland).

Ole Jacob Sending: How Does Knowledge Matter? The formation, changes and content of international population policy

Avhandlingen studerer hvordan kunnskap og ekspertgrupper påvirker internasjonal policy. Den tar utgangspunkt i etablerte teorier om hvordan staters interesser og handlinger tenkes påvirket av vitenskapelig basert kunnskap. Disse tilnærmingene kritiseres for deres ensidige fokus på å vise at kunnskap faktisk påvirker international policy. Gjennom en historisk-sosiologisk analyse av internasjonal befolkningspolitikk fra mellomkrigstiden og frem til midten av 1990-tallet søker avhandlingen å belyse tre viktige dimensjoner som ikke kommer frem i eksisterende teori. For det første hvordan kunnskapens innhold er preget av den politiske konteksten den produseres i. For det andre hvordan selve måten kunnskap påvirker policy, endres over tid som et resultat av strukturelle og institusjonelle endringer. For det tredje hvordan det oppstår politiske konflikter og spenninger mellom ulike ekspertgrupper som målbærer kunnskap som bærer i seg delvis motstridende mål og verdier. Avhandlingen etablerer begrepet «the organizing power of knowledge» i et forsøk på å sy disse innsiktene sammen. Dette begrepet er ment å fange opp hvordan vitenskap og politikk veves sammen og resulterer i transnasjonale kunnskapsfelt som bærer i seg normative standarder. Slike transnasjonale kunnskapsfelt er helt sentrale for etableringen av ulike former for «global governance». Det argumenteres avslutningsvis for at innholdet i slike transnasjonale kunnskapsfelt er helt sentralt for å forstå den politiske dynamikken i global governance.

Avhandlingen ble levert til Universitetet i Bergen, Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap i oktober 2003, disputas i 2004.

Amit Kumar Shrivastava: Corruption, Governance and Development Aid: A Case Study of Poverty Alleviation Programmes in India and Bangladesh 1980–2000

Dette prosjektet er en komparativ casestudie av programmer for fattigdomsbekjempelse i India og Bangladesh, med den hensikt å identifisere og undersøke de former for korrupsjon som finnes mellom formelle og uformelle aktører på tre for-

skjellige nivåer i bistandsadministrasjonen. Siktemålet er å gi et mer gjennomskiktig og eksplisitt bilde av former for korrupsjon i administrasjonen av utviklingsbistand.

Henrik Thune: The Power of the One-eyed – Television, International Crisis Management and the Making of Foreign Policy

Rammen for dette prosjektet er demokratiske staters utenrikspolitikk stilt overfor akutte internasjonale utfordringer. Prosjektets fokus er forholdet mellom tv-dekning og internasjonal krisehåndtering fra slutten av 1990-tallet. Prosjektet utforsker en generell teoretisk antakelse: Medienes påvirkning av staters krisehåndtering er knyttet til massemedienes evne til å skape en «annenhånds virkelighet» som er delvis løsrivet fra faktiske forhold og sammenhenger, og at utenrikspolitikken i vesentlig grad utformes med henblikk på denne «mediedramatiserte» virkeligheten til forkleinelse for en mer målrettet og instrumentell utenrikspolitikk. Analysen vil baseres på utvalgte deler av USAs krig mot terrorisme fra 1998 til og med Afghanistan 2001, fremveksten av Irak som angrepsmål i løpet av 2002, samt dekningen av Iraks masseødeleggelsesvåpen fra oktober 2002 til mars 2003.

Publikasjoner i 2003

Artikler i internasjonale, herunder nordiske, vitenskapelige tidsskrifter med referee

Andvig, Jens Chr.

«Findlay, Ronald; Jonung, Lars and Lundahl, Mats: Bertil Ohlin – a centennial celebration (1899 – 1999) A review essay», *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 105, nr. 2, s. 311–316.

Borchgrevink, Axel

«Ideas of Power in the Philippines: Amulets and Sacrifice», *Cultural Dynamics*, vol. 15, nr. 1, s. 41–69.

Borchgrevink, Axel

«Silencing Language: Of Anthropologists and Interpreters», *Ethnography*, vol. 4, nr. 1, s. 95–121.

Bjørø, Tore

Auswege: Grundlagen und Perspektiven skandinavischer Exit-Projekte», *Bewährungshilfe – Soziales, Strafrecht, Kriminalpolitik*, vol. 50, nr. 2, Godesberg, s. 134–157.

Grünfeld, Leo Andreas

«Meet me halfway but don't rush – absorptive capacity and strategic R&D investment revisited», *International Journal of Industrial Organization*, vol. 21, nr. 8, s. 1091–1109.

Maurseth, Per Botolf

«Divergence and dispersion in the Russian economy», *Europe-Asia Studies*, vol. 55, nr. 8, s. 1165–1185.

Maurseth, Per Botolf

«Economic Convergence through Savings, Trade and Technology Flows – Lessons from recent research», *Forum for Development Studies*, vol. 31, nr. 1, s. 29–58.

Maurseth, Per Botolf

«Geography and growth – some empirical evidence», *Nordic Journal of Political Economy*, vol. 29, nr. 1, s. 25–46.

Medin, Hege

«Firms' export decisions – fixed trade costs and the size of the export market», *Journal of International Economics*, vol. 61, nr. 1, s. 225–241.

Mærli, Morten Bremer

«Timely Options for Increased Transparency and Non-Intrusive Verification on Highly Enriched Uranium Naval Fuel», *Journal of Nuclear Material Management*, vol. XXXI, nr. 4, s. 18–30.

Mærli, Morten Bremer, Frank Barnaby og Annette Schaper

«The Characteristics of Nuclear Terrorist Weapons», *American Behavioral Scientist*, vol. 46, nr. 6, s. 727–744.

Neumann, Iver B.

«The English School on Diplomacy: Scholarly Potential Unfulfilled», *International Relations*, vol. 17, nr. 3, s. 341–369.

Neumann, Iver B.

«International Relations as Emergent Bakhtinian Dialogue», *International Studies Review*, vol. 5, nr. 1, s. 137–140.

Vogt, Andreas og Richard H. Shultz

«It's War! Fighting Post-11 September Global Terrorism through a Doctrine of Preemption», *Terrorism and Political Violence*, vol.15, nr.1, s. 1–30.

Youngs, Richard

«European approaches to democracy assistance: learning the right lessons?», *Third World Quarterly*, vol. 24, nr. 1, s. 127–138.

Youngs, Richard

«European approaches to security in the Mediterranean», *Middle East Journal*, vol. 57, nr. 3, s. 414–431.

Artikler i norskspråklige vitenskapelige tidsskrifter med referee

Eide, Espen Barth, Henrik Thune og Geir Ulfstein
«Krig mot Irak. Foreligger det et FN-mandat for bruk av militærmakt?», *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr. 1, s. 93–120.

Matlary, Janne Haaland
«Krisehåndtering i EU: mer krise enn håndtering?», *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr. 3, s. 303–323.

Maurseth, Per Botolf
«Bruk av patentdata i nyere økonomisk forskning», *Økonomisk forum*, vol. 57, nr. 7, s. 28–36.

Melchior, Arne
«Stordriftsfordeler i eksporten», *Økonomisk forum*, vol. 57, nr. 3, s. 38–43.

Rieker, Pernille og Bjørn Olav Knutsen
«EUs kamp mot terrorisme», *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr. 2, s. 175–199.

Selliaas, Andreas
«Russisk medlemskap i NATO?», *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr. 3, s. 325–338.

Øverland, Indra
«Multilaterale institusjoner og kvasistater», *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 2, s. 223–236.

Fagbøker, lærebøker eller andre selvstendige utgivelser

Eide, Espen Barth, Dag Harald Claes, Hanne Ulrichsen og Asle Toje, red.
«*Tenketank Europa. Norge og EU: Medlemskap, EØS eller 'sveitsisk løsning'?*», Oslo: NUPI, 105 s.

Godzimirski, Jakub M., red.
The Russian Federation: Ten years of Statehood – What Now?, NUPI Conference Proceedings, Oslo/Kjeller: NUPI/FFI, 210 s.

Matlary, Janne Haaland, medforf. og Hans Petter Graver, utvalgsleder
Forvaltning for fremtiden. (Om etiske retningslinjer for statens petroleumsfond). Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kong.res. 18.oktober 2002. Avgitt til Finansdepartementet 25. juni 2003. NOU 2003:22. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, 221 s.

Matlary, Janne Haaland, Per Kristen Mydske og Bjørn Erik Rasch, red.
Spillet om Irak, Oslo: Abstrakt Forlag, 326 s.

Neumann, Iver B.
Mening, materialitet, makt: en introduksjon till diskursanalys, Lund: Studentlitteratur, 190 s.

Neumann, Iver B.
Hva så, lille land? Essays om Norges alminnelighet, Oslo: Spartacus, 215 s.

Neumann, Iver B. og Ole Jacob Sending, red.
Regjering i Norge, Oslo: Pax, 276 s.

Rieker, Pernille og Ståle Ulriksen, red.
En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU, Oslo: NUPI, 314 s.

Skard, Torild
Continent of Mothers, Continent of Hope – Understanding and Promoting Development in Africa Today, London: Zed Books, 260 s.

Sæter, Martin og Andres Kasekamp
Foreign Policy Implications of Estonian EU Membership, Oslo: NUPI, 53 s.

Thune, Henrik
Krigsdansen. Historien om Saddams fall, Oslo: Cappelen, 264 s.

Ulrichsen, Hanne, Torben Foss og Thorolfur Matthiasson, red.
Tenketank Europa. Iceland, Norway and the EC Common Fisheries Policy: The potential of the reform – a springboard for Iceland and Norway?, Oslo: NUPI, 117 s.

Øverland, Indra og Harald Botha
Masteroppgaven: kort og godt, Oslo: Unipub forlag, 74 s.

Kapitler eller artikler i bøker, lærebøker, fagtidsskrifter, konferanserapporter

Angell, Valter
«Facilitating the Conversion Process of Former Military Bases in Ukraine» i *Environmental issues*, Kiev: The OSCE Project Coordinator's Office, s. 47–56.
<http://www.conversion.org.ua/eng/study.php>

Bjørngo, Tore
«Violence against Ethnic and Religious Minorities» i Wilhelm Heitmeyer og John Hagan, red.,

International Handbook of Research on Violence, New York: Westview Press, s. 785–799.

Bjørge, Tore

«Introduction» i Tore Bjørge, red., *Root Causes of Terrorism: Proceedings from an International Expert Meeting in Oslo, 9–11 June 2003*, Conference Proceedings, Oslo: NUPI, s. 4–10.

Bjørge, Tore

«Conclusions» i Tore Bjørge, red., *Root Causes of Terrorism: Proceedings from an International Expert Meeting in Oslo, 9–11 June 2003*, Conference Proceedings, Oslo: NUPI, s.233–238.

Blakkisrud, Helge

«The Rise and Fall of the Russian Governor: Institutional design vs. elite bargaining as explanatory factors in Russian politics» i Anton Steen og Vladimir Gelman, red., *Elites and Democratic Development in Russia*, London/New York: Routledge, s. 71–91.

Blakkisrud, Helge

«The Relationship between the Centre and the Regions» i Satu Katila et al., red., *Murmansk. New Possibilities in the Barents Region*, Helsinki: STETE, s. 82–86.

Borchgrevink, Axel

«State and Society in Ethiopia», review essay, anmelder tre bøker om Etiopia av Siegfried Pausewang, James Wendy m.fl. i *Forum for Development Studies*, vol. 30, nr. 1, s. 128–136.

Carvalho, Benjamin de

«Keeping the State: Religious Toleration in Early Modern France and the Role of the State in Minority Conflicts», *European Yearbook of Minority Issues*, vol. 1, nr. 2, s. 5–27.

Eide, Espen Barth

«Etterord: EUs plass i en verden i endring» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s.305–311.

Flikke, Geir

«EU og Russland: Tango for to?» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 279–295.

Furuseth, Rita

«EU og bekjempelsen av internasjonal kriminalitet og terrorisme» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt?*

Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU, Oslo, NUPI, s. 103–125.

Ginifer, Jeremy

«Re-integration of ex-combatants» i Mark Molan og Sarah Meek et al., *Sierra Leone – Building the road to recovery*, Monograph nr. 80, Pretoria: Institute for Security Studies, s. 85.
<http://www.iss.co.za/Pubs/Monographs/No80/Chap.2.html>

Godzimirski, Jakub M.

«Preface, or Some Thoughts on What Brought the Soviet Empire Down and What Is the Future of Russia» i Jakub M. Godzimirski, red., *The Russian Federation: Ten Years of Statehood – What Now?*, NUPI Conference Proceedings, Oslo/Kjeller: NUPI/FFI, s. 3–16.

Godzimirski, Jakub M.

«EU og Sentral- og Øst-Europa. Nye muligheter eller nye murer?» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo: NUPI, s. 191–216.

Godzimirski, Jakub M.

«Russian military on the eve of the reform: ten images that shaped the myth» i Yuri Fedorov og Bertil Nygren, red., *Russian Military Reform and Russia's New Security Environment*, Stockholm: Swedish National Defence College, s. 11–35.

Græger, Nina og Alexandra Novosseloff

«The role of the OSCE and the European Union» i Mike Pugh og Waheguru Pal Singh, red., *The United Nations and regional security. Europe and beyond*, s. 75–95.

Karamé, Kari

«Gender, Peace-Building and Foreign Personnel» i Louise Olsson, red., *Gender and Peace Processes – an Impossible Match?*, Uppsala: Collegium for Development Studies, s.25–31.

Leira, Halvard

«Samnorsk som identitetspolitisk prosjekt», *Nytt Norsk Tidsskrift*, vol. 20, nr. 4, s. 379–400.

Leira, Halvard

«An Empire in many respects the most interesting in the world – amerikansk utenrikspolitisk tradisjon», review essay i *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr. 3, s. 351–374.

Lodgaard, Sverre

«Good news for non-proliferation. The changing

relationship between Russia, NATO and the NPT», *Disarmament diplomacy*, nr. 69, s. 11–17.

Matlary, Janne Haaland

«'Make Law, not War' en europeisk utenrikspolitikk?» i Janne Haaland Matlary, Per Kristen Mydske og Bjørn Erik Rasch, red., *Spillet om Irak*, Oslo: Abstrakt Forlag, s. 93–115.

Melby, Svein

«Ambivalens og overbærenhet. Amerikanske holdninger til EUs sikkerhetspolitiske rolle» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 259–277.

Melchior, Arne

«Internasjonalisering i IT-næringen: myter og fakta» i H. Godø, red., *IKT etter dotcom-boblen*, Oslo: Gyldendal akademisk, s. 56–79.

Melchior, Arne

«EU og norsk fiskerinæring: Ikke en tollsats å gi», *Horisont, Næringspolitisk tidsskrift*, vol. 4, nr. 3, s. 128–139.

Mærli, Morten Bremer

«Foundations for a Fissile Material Cut-Off Treaty: The Role of Small States and Nongovernmental Organizations» i Kenneth R. Rutherford, Stefan Brem og Richard A. Matthews, red., *Reframing the Agenda. The Impact of NGO and Middle Power Cooperation in International Security Policy*, London: Praeger, s. 175–198.

Mærli, Morten Bremer

«Protecting against the spread of nuclear, biological, and chemical weapons» i *Protecting against the spread of nuclear, biological, and chemical weapons: an action agenda for the global partnership*, CSIS report nr. 3, Washington D.C.: CSIS Press, s. 135–166.

Mærli, Morten Bremer, Ole Reistad og Johnny Skorve

«Kola cleanup coming?», *The Bulletin of the Atomic Scientists*, vol. 59, nr. 2, s. 12–16.

Mærli, Morten Bremer og Roger G. Johnston

«International vs. Domestic Nuclear Safeguards: The Need for Clarity in the Debate over Effectiveness», *Disarmament Diplomacy*, nr. 69, s. 3–10. <http://www.acronym.org.uk/dd/dd69/69op01.htm>

Mærli, Morten Bremer, Eldri Naadland Holo og Ole Reistad

«Establishing 'Design Basis Threat' in Norway», paper presented at the EU-High Level Scientific International Conference on Physical Protection, Salzburg, Austria, September 8–13, 2002, i *the Austrian Military Periodical*, Sonderheft/Special Edition, s.

Neumann, Iver B.

«'To know him was to love him. Not to know him was to love him from afar': Diplomacy in Star Trek» i Jutta Weldes, red., *Science Fiction and International Relations*, London: Palgrave, s. 31–52.

Neumann, Iver B.

«Encompassing Russia: North or East of Central?» i *Identity dynamics and the construction of boundaries*, Lund: Nordic Academic Press, s. 21–41.

Neumann, Iver B.

«Russland positionieren: nördlich oder östlich der Mitte?» i *Wieser Enzyklopädie des Europäischen Ostens*, Klagenfurt: Wieser Verlag, s. 35–64.

Neumann, Iver B.

Bokserieredaktørens forord i Knut Nustad, *Gavens makt: Norsk utviklingshjelp som formynderskap*, Oslo: Pax, s. 7–11.

Neumann, Iver B.

«Innledning» i Iver B. Neumann og Ole Jacob Sending, red., *Regjering i Norge*, Oslo: Pax, s. 9–43.

Neumann, Iver B. og Ole Jacob Sending

«Konklusjon» i Iver B. Neumann og Ole Jacob Sending, red., *Regjering i Norge*, Oslo: Pax, s. 233–252.

Osland, Kari

«Sivil krisehåndtering. En studie av EUPM» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s.83–101.

Rieker, Pernille

«Fra nordisk balanse til europeisering» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt?. Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo: NUPI, s. 229–258.

Rieker, Pernille og Ståle Ulriksen

«EU – en sikkerhetspolitisk aktør?» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 9–25.

Rieker, Pernille og Ståle Ulriksen

«Kan EU karakteriseres som en annerledes supermakt?» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 299–304.

Selliaas, Andreas

«Russisk NATO-medlemskap?», *Norsk Militært Tidsskrift*, vol. 173, nr. 4, s. 40–41.

Sending, Ole Jacob

«Policy Stories and Knowledge-based Regimes: the Case of International Population Policy» i Morten Bøås og Desmond McNeill, *Global Institutions and Development – Framing the World?*, London: Routledge, s. 56–71.

Sending, Ole Jacob

«Fattigdom og Politisk Rasjonalitet» i Iver B. Neumann og Ole Jacob Sending, red., *Regjering i Norge*, Oslo: Pax, s. 212–232.

Skard, Torild

«Missing Perspectives: People and Gender», *Forum for Development Studies*, vol. 30, nr. 2, s. 331–334.

Skogan, John Kristen

«Kommentarer til trusselvurderinger samt utfyllende betraktninger, del 1: trusler, aktører og aksjonsformer – et overblikk» i *Rikets Sikkerhet, Straffelovkommisjonens delutredning VIII*, NOU 2003:18, Oslo: Statens forvaltningstjeneste, s. 159–168.

Stokke, Olav

«Coherencia Política en la Cooperación al Desarrollo: Compromisos, Obstáculos y Oportunidades» i José Antonio Alonso og Valpy Fitzgerald, red., *Financiación del desarrollo y coherencia en las políticas de los donantes*, Madrid: Catarata, s. 181–211.

Sæter, Martin

«EU-prosessen omformer europeisk sikkerhet» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 27–52.

Sæter, Martin

«Tyrkisk EU-medlemskap: alleuropeiske og globale koplinger» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 217–228.

Ulriksen, Ståle

«Non-great power actors in Revolutions in Military Affairs. The Past and Present Challenges of the Scandinavian Navies» i Bertil Heurlin et al., red., *New Roles of Military Forces – Global and Local Implications of the Revolution in Military Affairs*, København: Danish Institute for International Studies, s. 119–165.

Ulriksen, Ståle

«Det militære Europa» i Pernille Rieker og Ståle Ulriksen, red., *En annerledes supermakt? Sikkerhets- og forsvarspolitikken i EU*, Oslo, NUPI, s. 127–160.

Ulriksen, Ståle

«Kommentarer til trusselvurderinger og noen utfyllende betraktninger, del 2: Endringer i det internasjonale systemet» i *Rikets Sikkerhet, Straffelovkommisjonens delutredning VIII*, NOU 2003:18, Oslo: Statens forvaltningstjeneste, s. 168–171.

Vogt, Andreas og Richard H. Shultz

«The Real Intelligence Failure on 9/11 and the Case for a Doctrine of Striking First» i Russell Howard og Reid Sawyer, red., *Terrorism and Counterterrorism: Understanding the New Security Environment, Readings and Interpretations*, Guilford, Conn.: McGraw-Hill, s. 367–390.

Øverland, Indra

«Regjering av liminaritet: urfolk, nasjonale minoriteter og innvandrere» i Iver B. Neumann og Ole Jacob Sending, *Regjering i Norge*, Oslo: Pax, s. 194–211.

Rapporter i egne rapportserier**Andreev, Leonid**

Ways of improvement in the Russian labour market with emphasis on the shadow employment, NUPI-rapport nr. 273, Oslo: NUPI, 70 s.

Andvig, Jens Chr.

A Polanyi Perspective on Post-Communist Corruption, NUPI-notat nr. 648, Oslo: NUPI, 30 s. <http://www.nupi.no/IPS/filestore/648b.pdf>

Andvig, Jens Chr.

Corruption and fast change: Shifting modes of micro-coordination, NUPI-notat nr. 650, Oslo: NUPI, 32 s. <http://www.nupi.no/IPS/filestore/650.pdf>

Bjørge, Tore

Root Causes of Terrorism: Findings from an International Expert Meeting in Oslo, 9–11 June 2003, NUPI-spesialrapport, Oslo: NUPI, 8 s.

Bjørge, Tore, red.

Root Causes of Terrorism: Proceedings from an International Expert Meeting in Oslo, 9–11 June 2003, Conference Proceedings, Oslo: NUPI, 257 s.

Borchgrevink, Axel og Aníbal Ramírez Rodríguez

Evaluation of Fadcanic's teacher training program in Nicaragua's Southern autonomous region of the Atlantic Coast, NUPI-notat nr. 654, Oslo: NUPI, 53 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/654.pdf>

Borchgrevink, Axel

Study of selected Fredskorpset exchange projects, NUPI-notat nr. 656, Oslo: NUPI, 58 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/656.pdf>

Egeland, Inger Marethe

Mixed systems – different experiences. A comparative study of mixed-member electoral systems in Russia, Eastern and Central Europe, NUPI-rapport nr. 279, Oslo: NUPI, 148 s.

Eide, Espen Barth, Henrik Thune og Geir Ulfstein

Krig mot Irak. Foreligger det et FN-mandat for bruk av militærmakt?, NUPI-notat nr. 643, Oslo: NUPI, 28 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/643REV.pdf>

Flikke, Geir

Damage Limitation and Decline in Institutional Powers: Russia's Perception of the EU as a Security Actor 1999–2002, NUPI-rapport nr. 278, Oslo: NUPI, 74 s.

Fonn, Birgitte Kjos

Mørkt hjerte. Om hundre års vanstyre, vold og utbytting i Kongo – og et slags håp om fred, Ekko nr. 1, Oslo: NUPI, 38 s.
http://www.nupi.no/IPS/filestore/EKKO1_2003.pdf

Furuseth, Rita

Creating security through immigration control: an analysis of European immigration discourse and the development towards a common EU asylum and immigration policy, NUPI-rapport nr. 274, Oslo: NUPI, 103 s.

Grünfeld, Leo Andreas og Andreas Moxnes

The Intangible Globalization. Explaining the Patterns of International Trade and FDI in Services, NUPI-notat nr. 657, Oslo: NUPI, 30 s.

Grünfeld, Leo Andreas

Eksport av tjenester og potensialet for økt verdiskapning i Norge, NUPI-notat nr. 651, Oslo: NUPI, 48 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/651.pdf>

Grünfeld, Leo Andreas

Essays on multinational firms, R&D spillovers and absorptive capacity effects, NUPI-rapport nr. 275, Oslo: NUPI, 186 s.

Heradstveit, Daniel

Iran and «the Axis of Evil». An analysis based on fieldwork in Iran, spring 2000 and 2002, NUPI-rapport nr. 277, Oslo: NUPI, 103 s.

Heradstveit, Daniel og Matthew G. Bonham

How the Axis of Evil Metaphor changes Iranian Images of the USA, NUPI-notat nr. 655, Oslo: NUPI, 34 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/655.pdf>

Heradstveit, Daniel og David C. Pugh

The Rhetoric of Hegemony. How the extended definition of terrorism redefines international relations, NUPI-notat nr. 649, Oslo: NUPI, 17 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/649.pdf>

Jeppesen, Morten

Partnership and discord: Russia and the construction of a post-cold war security architecture in Europe 1991–2000, NUPI-rapport nr. 276, Oslo: NUPI, 114 s.

Jervell, Sverre

«Sveitsisk løsning», Oslo: NUPI, 34 s.

Knutsen, Bjørn Olav og Pernille Rieker

EUs «nye» sikkerhetspolitikk: Bekjempelse av terrorisme og internasjonal kriminalitet, NUPI-spesialrapport, Oslo: NUPI, 49 s.

Maurseth, Per Borolf

Norsk utenrikshandel, markedspotensial og handelshindre, NUPI-notat nr. 647, Oslo: NUPI, 30 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/647.pdf>

Medin, Hege

Regionale og bilaterale handelsavtaler i Latin-Amerika. Konsekvenser for norsk eksport, NUPI-notat nr. 652, Oslo: NUPI, 23 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/652.pdf>

Melchior, Arne

A Global Race for Free Trade Agreements: From the Most to the Least Favoured Nation Principle?, NUPI-notat nr. 653, Oslo: NUPI, 28 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/653.pdf>

Mærli, Morten Bremer

Nuclear Dimensions of the Iraqi Crisis, NUPI-notat nr. 644, Oslo: NUPI, 28 s.
http://www.nupi.no/PubFelles/Rapport/MBM_Irak_050203.pdf

Mærli, Morten Bremer og Alistair Millar, red.

NATO Nuclear Non-Proliferation Policies in a Changing Threat Environment, Conference Proceedings, NUPI: Oslo, 40 s.
http://www.nupi.no/IPS/filestore/NATO_Conference_Proceedings.pdf

Mærli, Morten Bremer og Ian Anthony, red.

From the pre-G8 2003 Summit seminar in Stockholm on «Strengthening Cooperative Threat Reduction in the Northern Region», Conference Proceedings, Oslo: NUPI, 8 s.
http://www.nupi.no/IPS/filestore/PRE_G8Conference_Proceedings.pdf

Skogan, John Kristen

Norges sikkerhetspolitiske utfordringer i nordområdene, NUPI-notat nr.642, Oslo: NUPI, 8 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/642.pdf>

Windheim, Ivar

Terrorisme – et mangelodet troll, Ekko nr. 2, Oslo: NUPI, 39 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/Ekkonr303.pdf>

Øverland, Indra

A Gap in OSCE Conflict Prevention? Local Media and Inter-Ethnic Conflict in the Former Soviet Union, NUPI-notat nr. 645, Oslo: NUPI, 39 s.

Øverland, Indra

Defusing a Ticking Bomb? Disentangling International Organisations in Samtskhe-Javakheti, NUPI-notat nr. 646, 20 s.
<http://www.nupi.no/IPS/filestore/646.pdf>

Rapporter i eksterne rapportserier**Blakkisrud, Helge og Julie Wilhelmsen**

Report from the Observation of the Presidential Elections in the Republic of Azerbaijan 15 October 2003, Oslo: The Norwegian Helsinki Committee, 175 s.

Grünfeld, Leo Andreas

The diverging performance of private and state owned enterprises: is it due to ownership or market structure?, Oslo: BI, Centre for Value Creation, 25 s.

Lodgaard, Sverre

Human security: concept and operationalization, Harvard University, 25 s.
<http://www.hsp.harvard.edu/hper/events/hsworkshops/lodgaard.pdf>.

Medin, Hege og Annegrete Bruvoll

Factors behind the environmental Kuznets curve: a decomposition of the changes in air pollution, Særtrykk Statistisk sentralbyrå, Oslo: Statistisk sentralbyrå, 48 s.

Melchior, Arne og Kjetil Telle

Global income distribution 1965–98: convergence and marginalisation, Særtrykk Statistisk sentralbyrå, Oslo: Statistisk sentralbyrå, 98 s.

Mærli, Morten Bremer

The Real Weapon of Mass Destruction: Nuclear, biological and chemical warfare in the era of terrorism and «rogue» states, Det sikkerhetspolitiske bibliotek nr. 1, Oslo: Den norske Atlanterhavskomiteé, 13 s.
<http://www.atlanterhavskomiteen.no/publikasjoner/sp/2003/1.htm>

Mærli, Morten Bremer

Nuclear Terrorism: Threats, Challenges and Responses, Current Decisions Reports nr. 27. Nuclear Terrorism in Britain: Risks and Realities, Oxford Research Group, 9 s.
<http://www.oxfordresearchgroup.org.uk/publications/CDRs/Maerli.pdf>

Mærli, Morten Bremer og Asle Toje

Security, Subs and Spent Fuel: Norwegian Priorities for the Extended G-8 Global Partnership Against the Spread of Weapons and Materials of Mass Destruction, Det sikkerhetspolitiske bibliotek nr. 5, Oslo: Den norske Atlanterhavskomiteé, 12 s.
<http://www.atlanterhavskomiteen.no/publikasjoner/sp/2003/5-2003.htm>

Rieker, Pernille

From Nordic balance to europeanisation: the EU and the changing security identities of the Nordic states, CES working paper nr. 13, 24 s.

Rieker, Pernille og Bjørn Olav Knutsen

EUs «nye» sikkerhetspolitikk: bekjempelse av terrorisme og internasjonal kriminalitet, FFI-rapport nr. 2003/1301, Kjeller: FFI, 41 s.

Wilhelmsen, Julie

When separatists become islamists – an analysis of the Islamisation of the Chechen separatist movement, FFI-rapport nr. 2004/00445 Kjeller: FFI, 69 s.

Øverland, Indra

Indigenous Peoples in the Russian Barents Region, ECON Working Paper nr. 07, 30 s.

Hovedfagsoppgaver

Almås, Ingvild

Investment to serve future consumption needs: trade theory applied on demographic challenges, Oslo: Universitetet i Oslo. Økonomisk institutt, 83 s.

Andreev, Leonid

Ways of improvement in the Russian labour market with emphasis on the shadow employment, NUPI-rapport nr. 273, Oslo: NUPI, 70 s.

Dahl, John W.

Governed by strangers: the normative legitimacy of the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK), Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for statsvitenskap, 116 s.

Egeland, Inger Marethe

Mixed systems – different experiences. A comparative study of mixed-member electoral systems in Russia, Eastern and Central Europe, Bergen: Universitetet i Bergen. Institutt for sammenliknende politikk, 148 s.

Jacobsen, Kjetil

«Ja, klar» og «Yes, but»: en analyse av Tysklands og Storbritannias rolle i utviklingen av en felles europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk, Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for statsvitenskap, 134 s.

Offerdal, Kristine

Fra regionenes til Putins Russland?: en casestudie av Smolensk, Bergen: Universitetet i Bergen, Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, 156 s.

Øi, Vibeke

Kunnskapsflyt og vekst i det nye Europa: mulighetene for læring og vekst for nye EU-medlemmer, Oslo: Universitetet i Oslo, Økonomisk institutt, 95 s.

Rapporter til oppdragsgivere

Bjørge, Tore

«Norske dammer – i hvilken grad er de aktuelle terror- og sabotasjemål?», en utredning for EBL Kompetanse, trykt som NUPI-spesialrapport.

Borchgrevink, Axel og Ketil Fred Hansen

«Report from the Norwegian Institute of International Affairs (NUPI) on the study of aid relations with Ethiopia during and after the war with Eritrea»

Borchgrevink, Axel, Jo Helle-Valla og Tassew Woldehanna

«Credible credit: impact study of the Dedebit Credit and Savings Institution (DECSI), Tigrey, Ethiopia», Commissioned by DECSI and Norwegian People's Aid, Oslo: NUPI.

Melchior, Arne

«Metoder for tollnedtrapping i WTO: Hvordan påvirker de tollbelastningen for norsk sjømateksport?», notat angående tollnedtrapping for industrivarer i WTO, under prosjekt for Fiskeridepartementet mars–juni, 11. mars.

Melchior, Arne

«Tollforhandlingene for industrivarer i WTO: Metoder for særbehandling av utviklingsland», notat angående tollnedtrapping for industrivarer i WTO, under prosjekt for Fiskeridepartementet mars–juni, 11. mars.

Melchior, Arne

«The WTO tariff negotiations: A formula approach to special and differential treatment», notat angående tollnedtrapping for industrivarer i WTO, under prosjekt for Fiskeridepartementet mars–juni, 11. mars.

Melchior, Arne

«Metoder for tollnedtrapping i WTO: Virkninger av Girards formel», notat angående tollnedtrapping for industrivarer i WTO, under prosjekt for Fiskeridepartementet mars–juni, 18. mai.

Melchior, Arne

«'Modalities' i tollforhandlingene: Tilleggsmerknader», notat angående tollnedtrapping for industrivarer i WTO, under prosjekt for Fiskeridepartementet mars–juni, 22. mai.

Melchior, Arne

«Tariff reductions at the WTO: Modifying the Girard formula», notat angående tollnedtrapping for industrivarer i WTO, under prosjekt for Fiskeridepartementet mars–juni, 25. juni.

Melchior, Arne

«Virkninger for norsk sjømateksport av tollnedtrapping i WTO», notat utarbeidet for EFF (Eksportutvalget for fisk), 23. januar.

Melchior, Arne

«The development friendliness index: A comment, with special focus on trade protection in Norway», notat utarbeidet for UD, 11. februar.

Melchior, Arne

«Commitment to development: Norway's trade protection», notat utarbeidet for UD, 24. april.

Melchior, Arne

«Trade Policy Analysis: How to Link Policy and Research», s. 24–29 i OECD Document CCCN/TD (2003)/3, 12.9.2003, Working Party of the Trade Committee, Trade Relations with Economies in Transition, OECD Expert Meeting on Developing Governmental Analytical Capabilities in the Trade Policy Area, Proceedings and Implications for Russia, Moscow 3 June 2003, notat til OECD, prosjekt om Russlands handelspolitikk, juni.

Melchior, Arne

«Handelspolitisk analyse i ulike OECD-land: Inntrykk fra ekspertmøte i Moskva 3.–4. juni 2003 under OECDs handelspolitiske dialog med Russland», notat til UD, 5. juni.

Melchior, Arne

«EFTAs frihandelsavtaler: Betydning for Norge», notat utarbeidet for Nærings- og handelsdepartementet.

Melchior, Arne

«Virkningen av redusert toll for norsk eksport av sjømat», notat utarbeidet for Nærings- og handelsdepartementet.

Godzimirski, Jakub M.

Russian Aluminum report nr. 1, quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro. This issue was devoted to the question of work on the reform of Russia's energy sector.

Godzimirski, Jakub M.

Russian Aluminum report nr. 2, quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro. This issue was devoted to the situation in Russian transport system on the eve of important reforms and implementation of the country's new comprehensive transport strategy.

Godzimirski, Jakub M.

Russian Aluminum report nr. 3, quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro. This issue was devoted to the situation in Russia in the wake of the so-called Yukos case and the arrest of Platon Lebedev.

Godzimirski, Jakub M.

Russian Aluminum report nr. 4, Special Issue in connection with the arrest of Mikhail Khodorkovsky. Quarterly overview of the situation in and around Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro. This issue was devoted to the situation in Russia after the arrest of Yukos head Mikhail Khodorkovsky.

Grünfeld, Leo Andreas

«Beregning av tollsatser på industrivarer og virkninger av tollnedtrapping i WTO», prosjektnotat til NHD.

Risnes, Brynjulf

Rapport til UNDP/UNOPS ved avslutningen av prosjektet «Implementation of UN human rights standards in Kazakhstan».

Thune, Henrik

NUPIs Irak-prosjekt: Thune har redigert og stått ansvarlig for en serie analyser i tilknytning til krigen i Irak (Irak updates). Disse ble skrevet på oppdrag fra Gjensidige NOR Equities AS fra februar til mai.

Vogt, Andreas

The Training for Peace Programme – 1996–2003. A Comprehensive Report Submitted to the Royal Norwegian MFA by NUPI.

Vogt, Andreas

Training for Peace – West Africa. A report submitted to the MFA by NUPI/TfP (A proposal for expanding TFP to West Africa).

Populærvitenskapelige artikler**Bjørge, Tore**

«Årsaker til terrorisme», *Hvor hender det?*, nr. 6, 4 s.

Eide, Espen Barth

«Irak-konflikten: Transatlantiske spenninger», *Hvor hender det?*, nr. 19, 4 s.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Statskollaps: Hva er det og hvorfor skjer det?», *Hvor hender det?*, nr. 9, 4 s.

Fonn, Birgitte Kjos

«Hjelper unge til å glemme krigen» i Margaretha Göransson, Birgitte Kjos Fonn, Håkon Hestvik og Øystein Meland, *Globalt*, Oslo: Global.no, s. 19.

Fonn, Birgitte Kjos

«En nesten helt alminnelig gutt» i Margaretha Göransson, Birgitte Kjos Fonn, Håkon Hestvik og Øystein Meland, *Globalt*, Oslo: Global.no, s. 42–43.

Godzimirski, Jakub M.

«Folkerett på nett», Velkommen til Internett, *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 2, s. 275–278.

Godzimirski, Jakub M.

«Sankt Petersburg på nettet», Velkommen til Internett, *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 2, s. 109–112.

Godzimirski, Jakub M.

«Migrasjon på nettet», Velkommen til Internett, *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 3, s. 427–430.

Godzimirski, Jakub M.

«Russiske oligarkar på nett», Velkommen til Internett, *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 4, s. 561–564.

Godzimirski, Jakub M.

«Hviterusland – Europas sorte får?», *Hvor hender det?*, nr. 18, 4 s.

Godzimirski, Jakub M.

«Russia's New Military Doctrine», *Kortinfo*, nr. 8, Den norske Atlanterhavskomiteé, 4 s.

Grünfeld, Leo Andreas

«Intervju med Victor D. Norman. 'Men meningers mot, det har jeg'», *Økonomisk forum*, vol. 57, nr. 2, s. 4–6.

Grünfeld, Leo Andreas

«Intervju med Thomas Hylland Eriksen. 'Om økonomi i antropologien'», *Økonomisk forum*, vol. 57, nr. 4, s. 4–7.

Grünfeld, Leo Andreas

«Om makt og samfunnsøkonomer. Intervju med Fredrik Engelstad», *Økonomisk forum*, vol. 57, nr. 9, s. 7–10.

Grünfeld, Leo Andreas

«Kan vi stole på sjefsøkonomene? Samtale med Knut Anton Mork og Harald Magnus Andreassen», *Økonomisk forum*, vol. 57, nr. 6, s. 4–8.

Høivik, Susan

«Nepal – et Shangri-La?», *Hvor hender det?*, nr. 3, 4 s.

Matlary, Janne Haaland

«USAs sikkerhetspolitikk før og etter 11.09.», *Forsvarets forum*, vol. 24, nr.18, s. 25.

Melby, Svein og Ivar Windheim

«Hegemonens hamskifte», *Hvor hender det?*, nr. 22, 4 s.

Melchior, Arne

«WTO etter Cancun», *Hvor hender det?*, nr. 10, 4 s.

Mærli, Morten Bremer

«Considerations on 'Homeland security and arms control'», *Kortinfo*, nr. 5, Den norske Atlanterhavskomiteé, 4 s.

Mærli, Morten Bremer og Halvor Kippe

«Nord-Korea: Kjernefysisk utpressing», *Hvor hender det?*, nr. 2, 4 s.

Neumann, Iver B.

«Russland er tilbake», *Kortinfo*, nr. 7, Den norske Atlanterhavskomiteé, 4 s.

Selliaas, Andreas

«Derfor skal vi bry oss om EU», *Samfunnsviter'n*, nr. 2, s. 23–25.

Selliaas, Andreas

«Sport og politikk», *Hvor hender det?*, nr. 13, 4 s.

Sjaastad, Anders C.

«Sør-Korea i en brytningstid», *Verdens Barn*, nr.1, s. 12–13.

Thune, Henrik

«Den tredje golfkrigen? Bakgrunn og motiver», *Hvor hender det?*, nr. 16, 4 s.

Thune, Henrik

«Irak – naboland, opposisjon og farer», *Hvor hender det?*, nr. 17, 4 s.

Toje, Asle

«EU frå 15 til 25», *Hvor hender det?*, nr.20, 4 s.

Tryggestad, Torunn L.

«Kvinner, fred og tryggleik – ein ny dagsorden i FN?», *Hvor hender det?*, nr. 14, 4 s.

Windheim, Ivar

«Verdens konflikter 2002–2003», *Hvor hender det?*, nr. 24, 4 s.

Ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker og lignende publisert i tidsskrift

Bjørge, Tore

«Terrorism from A-to-Z: Review of Cindy C. Combs and Martin Slann: Encyclopedia of Terrorism», *Security Dialogue*, vol. 34, nr. 4, s. 497–499.

Blakkisrud, Helge

Kiwitaka Matsuzato, red.: «Regions: A Prism to View the Slavic-Eurasian World. Toward a Discipline of 'Regionology'», *Europe-Asian Studies*, vol. 55, nr. 1, s. 156–158.

Blakkisrud, Helge

«St. Petersburg fyller år», leder i *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr.1, s. 3–4.

Blakkisrud, Helge

«Russland entrer verdensmarkedet», leder i *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 3, s. 309–310.

Blakkisrud, Helge

«Russiske lesevaner, finske tv-dokumentarer og rumenske filosofer», leder i *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 4, s. 467–468.

Blakkisrud, Helge

«Lars Poulsen-Hansen og Niels Erik Rosenfeldt, red.: Regionernes Rusland», bokanmeldelse i *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 1, s. 133–136.

Borchgrevink, Axel

«A History of Anthropology», bokanmeldelse av Thomas Hylland Eriksen og Finn Sivert Nilsen, *Til verdens ende og tilbake: Antropologiens historie, Forum for Development Studies*, vol. 30, nr. 1, s. 137–139.

Eide, Espen Barth

«Innlegg» i *Euroatlantisk sikkerhet. utfordringer og muligheter*, s. 26–28.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Imperialismen som kapitalismens eneste stadium», bokanmeldelse av Ellen Meiksins Wood, *The empire of capital, Agora*, vol. 21, nr. 4, s. 209–215.

Karamé, Kari

«Norges ansvar i FN» i *Kvinner, Fred og Sikkerhet*, S–1325, Oslo: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, s. 15.

Leira, Halvard

«Hernando Calvo Ospina: 'Bacardi – The Hidden War'», bokanmeldelse, *Millennium*, vol. 32, nr. 1, s. 200–202.

Matlary, Janne Haaland

«Vayrynen og Nafziger, red.: The Prevention of Humanitarian Emergencies», bokanmeldelse, *Mennesker og rettigheter*, vol. 21, nr. 3, s. 348–349.

Matlary, Janne Haaland og Per Kristen Mydske

«Innledning» i Janne Haaland Matlary, Per Kristen Mydske og Bjørn Erik Rasch, red., *Spillet om Irak*, Oslo: Abstrakt Forlag, s. 9–14.

Maurseth, Per Botolf

«Patents, Citations and Innovations. A Window on the Knowledge Economy. With foreword by Paul M. Romer», bokanmeldelse i *Journal of Evolutionary Economics*, vol. 13, nr. 2, s. 207–211.

Mærli, Morten Bremer

«Cirincione, Joseph, red.: Repairing the Regime: Preventing the Spread of Weapons of Mass Destruction», bokanmeldelse i *Journal of Peace Research*, vol. 40, nr. 6, London: Sage, s. 747.

Neumann, Iver B.

«Förord til den svenska utgåvan» i Iver B. Neumann, *Mening, materialitet, makt: en introduktion till diskursanalys*, s. 9–11.

Neumann, Iver B.

«Raymond Aron: Politikkens væsen. Udvalgte essays 1944–76», bokanmeldelse i *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr. 3, s. 382–386.

Neumann, Iver B.

«Terje Tvedt: Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og makt: Den norske modellen», bokanmeldelse i *Internasjonal politikk*, vol. 61, nr.4, s. 506–510.

Neumann, Iver B.

«Godt om utvikling, svakt om utenrikspolitikk og makt», bokanmeldelse av Terje Tvedt, *Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og makt*, i *Prosa*, vol. 9, nr. 5, s. 61–64.

Selliaas, Andreas

«Erik Noreen, Susanna Björk og Stefan Lundblad, red.: Hot, identitet och historiebruk», bokanmeldelse i *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr.3, s. 445–449.

Skar, Harald Olav

«What EIA rules do we follow abroad?», *Development Today*, vol. 13, nr. 3, s. 11.

Skard, Torild

«Kvinner deltakelse i fredsbevarende styrker. Hva betyr dette for diskusjonen om kvinner og verneplikt?» i *Kvinner, Fred og Sikkerhet*, S–1325,

Oslo: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, s. 16–17.

Skogan, John Kristen

«Forsvaret: Klarere begrunnelse nødvendig», *Forsvarsvennen*, nr. 2, s. 7.

Skogan, John Kristen

«Begrunnelse for forsvaret», *Norges Forsvar*, nr.9, s. 32.

Skogan, John Kristen

«Innlegg» i Kjell Huslid, red., *Euroatlantisk sikkerhet. Utfordringer og muligheter: rapport fra studieutvalgets årskonferanse 13. februar 2003*, Studieutvalgets skriftserie nr. 2, Oslo: Forsvarets Høgskoleforening, s. 28.

Skogan, John Kristen

«Med soner og Svalbard som stikkord: sikkerhetspolitisk relaterte utfordringer i nord: [Innlegg på Clausewitz-seminaret høsten 2002]», *Norsk Militært Tidsskrift*, vol. 173, nr. 10, Oslo: Oslo Militære Samfund, s. 18–20.

Stokke, Olav

«Introduction», *Forum for Development Studies*, vol. 30, nr. 1, s. 3–4.

Stokke, Olav

«Introduction», *Forum for Development Studies*, vol. 30, nr. 2, s. 155–158.

Wilhelmsen, Julie

«Lars Funch Hansen og Helen Liesl Krag: Nordkaukasus – folk og politik i en europæisk grænseregion», bokanmeldelse i *Nordisk Østforum*, vol. 17, nr. 3, s. 441–445.

NUPIs medarbeidere i 2003

Direktør

Lodgaard, Sverre
mag.art. [statsvit.]

Assisterende direktør

Ulriksen, Ståle
cand.polit. [sam.pol.]

Forskere – fast ansatt

Andvig, Jens Chr.
dr.philos. [sos.øk.]

Angell, Valter
cand.oecon. [80%]

Bjørge, Tore
Doctor [samfunnsvitenskap,
Leiden]

Borchgrevink, Axel
dr.polit. [sos.antr.], leder av
Avdeling for utviklingsstudier

Eriksen, Stein I. Sundstøl
dr.polit. [statsvit.]

Godzimirski, Jakub M.
Ph.D. [sos.antr.]

Grünfeld, Leo Andreas
dr. polit. [sos.øk.]

Heiberg, Marianne
dr.philos./Ph.D. [sos.antr. LSE]

Heradstveit, Daniel
dr.philos. [statsvit.]

Karamé, Kari
mag.art. [etnologi]

Maurseth, Per Botolf
dr.polit. [sos.øk.]

Melby, Svein
cand.polit. [statsvit.]

Melchior, Arne
dr.polit. [sos.øk.], leder av
Avdeling for internasjonal
økonomi

Neumann, Iver B.
D.Phil.[statsvit.], Oxford
[tilbake fra permisjon 01.03.]

Sjaastad, Anders C.
mag.art. [statsvit.][pensjonist]

Skar, Harald Olav
D.Phil. [sos.antr.], Oxford [80%]
[tilbake fra permisjon 01.01.]

Skogan, John Kristen
mag.art. [statsvit.]

Stokke, Olav
mag.art. [statsvit.]

Sæter, Martin
dr.philos. [statsvit.] [pensjonist]

Forskere – prosjektansatt

Blakkisrud, Helge
cand.polit. [statsvit.], leder av
Avdeling for Russlandsstudier

Eide, Espen Barth
cand.polit. [statsvit.] leder
av Avdeling for internasjonal po-
litikk

Flikke, Geir
cand.philol. [russisk]

Ginifer, Jeremy
Ph.D. [Int.rel.][–31.03.]

Hansen, Ketil Fred
dr.art. [historie] [20%] [01.1.–
31.05.]

Hansen, Vegard V.
cand.mag. [militærrådgiver]
[01.1.– 31.05.]

Harstad, Bård N.
Ph.D. [sos. øk.] [–01.11.]

Leira, Halvard
cand.polit. [statsvit.] [01.12.–]

Osland, Kari
cand.polit. [statsvit.][–31.10.]

Risnes, Brynjulf
cand.jur. [80%][–30.09.]

Stamnes, Eli
cand.polit. [statsvit.] [20%]
[permisjon fra 09.08.]

Tryggestad, Torunn L.
cand.polit. [statsvit.]

Visser, Reidar
D. Phil. [historie], Oxford

Vogt, Andreas
Ph.D. [int.rel.]
prosjektleder Training for Peace
[04.02.–]

Wilhelmsen, Julie Maria
cand.polit. [statsvit.][01.10.–]

Youngs, Richard
Ph.D. [Int.studies][–19.09.]

Øverland, Indra
Ph.D. [sos.antr.]

Forskere i II-stilling

Carlsnaes, Walter
professor, Dep. of Government,
Uppsala Universitet [20%]

Matlary, Janne Haaland
professor, Institutt for statsviten-
skap, UiO [20%]

Nustad, Knut G.
Ph.D. [Cambridge] [20%]

Doktorgradsstipendiater

Græger, Nina
cand.polit. [statsvit.] [permisjon
til 14.07.]

Medin, Hege
cand.polit. [samf.øk.][permisjon
fra 23.02.]

Mærli, Morten Bremer
cand.scient. [fysikk]

Osland, Kari
cand.polit. [statsvit.][01.11.–]

Rieker, Pernille
cand.polit. [statsvit.]

Selliaas, Andreas
cand.polit. [statsvit.]

Sending, Ole Jacob
M.A. [statsvit.]

Shrivastava, Amit
 cand.philol. [historie]

Thune, Henrik
 cand.polit. [statsvit.]

Gjesteforskere/Tilknyttet instituttet

Aziz, Kamiran Anwar
 Rådgiver [24.02.–23.04.]

Jervell, Sverre
 [-30.06.]

Jensen, Elin
 D. Phil. [Int. rel.][01.10.–]

Skard, Torild
 cand.paed. [psykologi/ sosiologi]
 [01.08.–]

Skorve, Johnny
 cand.real. [geografi]

Arnesen, Signe Astrup
 politistipendiat [17.03.–]

Vaage, Brigte
 militærstipendiat, major, M.Sc.
 [-30.06.]

Info.medarbeidere

Dahl-Gulliksen, Ole
 informasjonsmedarbeider,
 layout og produksjon

Fonn, Birgitte Kjos
 cand.polit. [sosiologi], M.Sc.
 [statsvit.],
 informasjonssjef [70%]

Gustavsson, Tore
 cand.mag., bibliotekar

Henriksen, Hazel
 bibliotekar [80%]

Hermansen, Dagfrid
 bibl.leder [80%]

Høvik, Liv
 informasjonsmedarbeider [50%]

Revhaug, Helene
 cand.mag. og høyskolekandidat,
 informasjonsmedarbeider

Risvik, Jan
 cand.mag., redaksjonssekretær

Sand, Vibeke L.
 cand.mag., informasjons-
 medarbeider

Struksnes, Eilert
 cand.mag., redaksjonssekretær
 [60%]

Windheim, Ivar
 cand.philol. [nordisk], rådgiver,
 redaktør *HHD* og Internett

Administrasjonen

Andreassen, Jonny
 høyskolekandidat,
 økonomikonsulent

Bakken, Anja K.
 M.Sc. [økonomi]
 prosjektsekretær

Demiraslan, Elin O.
 instituttkonsulent

Grung, Torill Egge
 cand.mag., rådgiver

Høvik, Liv
 prosjektsekretær [50%]

Håkansson, Margareta
 kantineleder

Løvik, Frode
 siviløkonom, administrasjonssjef

Melien, Lillian Husby
 cand.mag., sekretær [permisjon
 fra 01.08.]

Muss, Tone Strand
 sekretær [-09.05.]

Myhren, Sølvi R.
 resepsjonist

Skare, Berit
 sekretær [28.07.–]

Skarsjø, Jack
 ingeniør
 IT-ansvarlig

Tjernås, Kristoffer
 høyskoleingeniør
 IT-konsulent

Vit.ass.

Carvalho, Benjamin de
 M.A. [pol. teori][01.12.–31.12]

Nissen, Harald
 [25.06.– 29.07.]

Romarheim, Anders G.
 [50%] [statsvit.][22.01.–]

Sverdljuk, Jana
 kandidat [filosofi] [01.06.– 30.06.]

Stryken, Christian Marius
 M.A. [Int.rel.][01.05.–31.10.]

Tappert, Malin
 Master of European Studies [per-
 misjon 17.02.–02.11.]

Toje, Asle
 Master of European Studies
 [-30.04.]

Tymczuk, Aleksander
 [15.10.–31.10.]

Ulrichsen, Hanne
 cand.polit. [statsvit.] [-30.06.]

Studentstipendiater

Almås, Ingvild
 samf.øk. [-30.07.]

Andersen, Nils August
 historie [01.10.–]

Andreev, Leonid
 sos.øk. [-01.05]

Carvalho, Benjamin de
 M.A. [pol. teori][14.01.–31.12]

Egeland, Inger Marethe
 sam.pol. [-20.04.]

Lie, Jon Harald Sande
 sos.antr. [13.01.–12.12.]

Lille, Cecilie
 russisk [15.03.–]

Merkina, Natalia
 miljø- og utviklingsøk. [17.11.–]

Romarheim, Anders G.
 [50%] statsvit. [22.01.–]

Schia, Niels Nagelhus
 sos.antr. [01.02.–31.12.]

Sørum, Vibeke
 statsvit. [11.08.–]

Vestad, Brynhild
 statsvit. [01.08.–]

Øi, Vibeke
 samf.øk. [-30.06.]

Østbø, Jardar Nuland
 russisk [15.03.–]

Praksisstudent

Bjerke, Espen
 informasjonsstudent, Volda

Sivilarbeidere

Anfinnsen, Morten
 [-19.08.]

Cockbain, Paul Erik
 [18.08.–]

Elvebakk, Vebjørn K.
 [-17.04.]

Leira, Halvard
 [-30.11.]

Sinding-Larsen, Even F.
 [20.01.–]

Thorenfeldt, Gunnar
 [-16.05.]

Vinje, Tor
 [17.06.–31.08.]

Utgiver: NUPI
Copyright: © Norsk Utenrikspolitisk Institutt 2004

Redaktør: Vibeke L. Sand

Redaksjon: Birgitte Kjos Fonn, Tore Gustavsson,
Liv Høivik, Jan Risvik og Eilert Struksnes

Tel: [+47] 22 99 40 00
Fax: [+47] 22 36 21 82
E-post: pub@nupi.no
Internett: www.nupi.no
Adresse: Postboks 8159 Dep. 0033 Oslo
Besøksadresse: C.J. Hambros plass 2 d

Design: Ole Dahl-Gulliksen
Foto: Scanpix, Stillpictures og Forsvarets mediesenter